

KINH BÁCH DỤ
Ns.Thích Nữ Như Huyền
Phật Học Viện Quốc Tế Xuất Bản 1996
Nguồn

<http://www.thuvienhoasen.org>

Chuyển sang ebook 20-6-2009

Người thực hiện : Nam Thiên – namthien@gmail.com

[Link Audio Tại Website http://www.phatphaponline.org](http://www.phatphaponline.org)

Mục Lục

Lời nói đầu

Tựa

Phần 01

1. Người ngu ăn muối
2. Đẻ dành sữa
3. Khoanh tay chịu đòn
4. Giả chết dối chống
5. Khát không uống nước
6. Giết con thành gánh
7. Nhận người làm anh
8. Trộm áo nhà vua
9. Kẻ ngốc khen cha
10. Phú ông cất lâu

Phần 02

11. Bà La Môn giết con
12. Quạt nước đường
13. Sự thật chứng minh
14. Giết kẻ dẫn đường
15. Muốn con mau lớn
16. Tươi mía bằng nước mía
17. Vì nhỏ mất lớn
18. Trên lầu mài dao
19. Ghi dấu trên thuyền để tìm đồ rơi xuống bể
20. Trả thịt

Phần 03

21. Cầu con
22. Bán trầm hương
23. Trộm mền
24. Gieo mè
25. Nước và lửa
26. Bắt chước vua
27. Trị vết thương

28. Xèo mũi
29. Đốt áo
30. Nuôi dê

Phần 04

31. Mua lừa
32. Trôm vàng
33. Chặt cây tìm trái
34. Thâu ngắn đường đi
35. Thấy bóng trong gương
36. Lầm móc con mắt
37. Giết trâu
38. Bảo nước đừng chảy
39. Sơn tường
40. Người sói đầu tìm thuốc.

Phần 05

41. Hai con quý tranh vật
42. Che da lạc đà
43. Mài đá
44. Ăn bánh
45. Giữ cửa
46. Ăn trộm trâu
47. Giả tiếng oan ương
48. Chó và cây
49. Vị tiên lâm lộn
50. Sửa lưng gù

Phần 06

51. Người tứ gái
52. Trò vui giả dối
53. Lão sư bị hành hạ
54. Đầu rắn và đuôi rắn tranh cãi
55. Cạo râu vua
56. Cái không có
57. Bị đập rụng răng
58. Chia cửa
59. Xem làm bình
60. Thấy vàng dưới nước

Phần 07

61. Tạo hình người
62. Ăn thịt gà
63. Chạy trốn
64. Quý trong nhà cũ
65. Ăn bánh độc
66. Chết chìm
67. Đánh cuộc
68. Hại người thành hại mình
69. Tô truyền ăn mau

70. Ném trái tần bà
Phần 08
71. Đui mắt
72. Sung môi
73. Ngựa đen đuôi trắng
74. Mang bồn tắm
75. Giết lạc đà
76. Nông phu mơ tưởng công chúa
77. Tìm sữa
78. Đi không về rồi
79. Gánh ghé cho vua
80. Uống thuốc nước rửa ruột

- Phần 09
81. Không nên vu oan cho người hiền đức
82. Gieo lúa
83. Khi bị đánh
84. Nguyệt thực
85. Đau mắt
86. Vì của giết con
87. Bọn cướp chia của
88. Khi mất đậu
89. Chuột vàng và rắn độc
90. Lượm được tiền

- Phần 10
91. Người nghèo
92. Đứa nhỏ được đường
93. Bà già đánh cọp
94. Hiểu lầm
95. Hai con hạc
96. Giả mù
97. Cướp áo lông dê
98. Đứa nhỏ bắt rùa

Lời cuối quyển

Lời nói đầu

Bộ kinh Bách Dụ gồm 98 bài thí dụ của Phật nói do Ngài Pháp Sư Tăng Gia Tư Na sao lục trong kinh tạng. Hai thí dụ rất sau: "Thuốc hay hòa trong đường phèn", "Dùng là gói thuốc A Đà Đà" là của Pháp Sư tự soạn, để tổng dụ cho diệu lý đủ trong những thí dụ trên.

Một đời thuyết giáo trong bốn mươi chín năm, tùy theo căn cơ chúng sanh sai khác, Đức Phật nói ra vô lượng Pháp môn không đồng. Khi nói thấp, khi nói cao, từ dễ lần đến khó, đem gần tỉ dụ xa. Chung qui chỉ hướng về một

mục đích duy nhất là làm cho chúng sanh tự giác ngộ bản tánh sáng suốt của mình.

Trong kinh Bách Dụ, Phật đã dùng những chuyện xưa để thí dụ cụ thể sự đại đột mê lầm chung của chúng ta.

Nếu chúng ta biết trừ bỏ mê lầm ở đâu thì Niết Bàn sẽ thực hiện ở đó.

Chúng tôi nhận thấy những mẫu chuyện thí dụ đây, có thể thông dụng trong các tầng lớp quần chúng, ai cũng có thể hiểu một cách dễ dàng, vì chuyện rất vui, có kỹ thuật hấp dẫn, rất hữu ích cho mọi người, nên tôi không nệ tài hèn, đức bạc phiên dịch ra tiếng Việt để công hiến đọc giả một tác phẩm của Phật Giáo có giá trị giáo dục cho tăng đồ và cho cư sĩ.

Nếu có chỗ nào khuyết điểm, cúi mong quý Ngài từ bi chỉ giáo, chúng tôi xin muôn phần cảm tạ.

Thích nữ Như Huyền

Tựa

Không may được thừa sự thọ pháp nhưng mộ đạo sẵn lòng, tôi hằng chuyên tâm xem kinh nghe giảng, thường lui tới tịnh đường. Thiện chí thuần duyên khiến một hôm tôi được thầy Thiện Hoà giới thiệu một bộ kinh có tác dụng phổ thông Phật pháp bằng phương pháp tỷ dụ, chính là kinh Bách Dụ.

Thầy Thiện Hoà ngộ ý muốn kinh này được phiên dịch, vì tin tưởng chắc chắn là sẽ có ích lợi nhiều cho người tu học, dầu là cư sĩ hay người xuất gia, cũng như cho người cò xa lạ đối với Phật Giáo.

Riêng tôi, tôi trộm thấy kinh Bách Dụ đối với Phật Giáo có tính cách và công dụng cũng như sách Cổ Học Tinh Hoa của Ôn Như Nguyễn Văn Ngọc, đối với Nho Giáo.

Kinh Bách Dụ gồm một trăm câu chuyện ngu ngôn ngộ nghĩnh, có khôi hài, có bi thảm, khi cạn thấp, khi cao sâu, do Đức Phật kể ra, đầy vẻ giáo lý và giáo pháp cho tăng đồ và hội chúng.

Ngoại trừ giá trị hiển nhiên về Phật Giáo, những chuyện ngu ngôn ấy còn có tác dụng giáo dục nói chung, có thể giúp cho người đọc, bất luận ở tôn giáo

nào, thuộc cấp bậc nào, với học lực nào, để bề tu trau dồi đức tánh, theo chánh bỏ tà, làm lành lánh dữ, thương vật, yêu đời.

Tôi chưa hết tiếc vì thiếu tài đức để phổ biến bộ kinh quý giá ấy, bỗng may gặp sư cô Như Huyền sẵn thiện chí thành tâm, gánh lấy công việc phiên dịch. Tôi lấy làm vui mừng, thấy sư cô gia tâm trì chí, phiên dịch từ cốt chuyện đến lời bàn một cách trung thành.

Vậy tôi dám mong quyển kinh Bách Dụ này đạt được mục đích giáo lý và luân lý của Đức Phật khuyến dụ từ xưa.

Thuần Phong

Saigon, 24 tháng 12 năm 1957

Phần 01

1. Người ngu ăn muối

Thuở xưa có một người ngu đến nhà bạn thăm, chủ nhà mời ở lại dùng bữa cơm đạm bạc. Chàng chê canh lạt không ngon. Chủ nhà bèn thêm một chút muối, chàng ăn cảm thấy ngon lành.

Chàng tự nghĩ:

- Canh ngon là nhờ muối thêm vào, dùng ít còn vậy, nếu dùng nhiều chắc chắn ngon đặc biệt.

Thế rồi, chàng xin chủ nhà một chén muối bỏ trong miệng nuốt hết! Vì chất muối mặn kinh hồn, chàng cảm thấy gần như sắp chết, bèn vội vàng móc họng cho mửa muối ra.

** Chuyện này tỉ dụ: Phàm người tu hành phải tiết chế sự ăn uống cho vừa phải, biết đủ muốn vừa, thì đối với thân thể và sự tu hành đều có ích lợi. Nhưng có bọn ngoại đạo sai lạc tuyên truyền, uốn cong thành ngay quá mức, để xướng lên thuyết không cần ăn uống, nhận cho là phương pháp có thể đắc đạo. Do vậy có người đoạn thực bảy ngày, mười lăm ngày, kết quả là ảnh hưởng đến thân thể đói khát mà chết, và đối với công hạnh không có một điểm lợi ích; đó chỉ là hành động sai lầm.

Người hành pháp như thế cùng người ăn muối kia đều là cử động ngu xuẩn đáng chê cười cả.

2. Để dành sữa

Thuở xưa có một người dự định tháng sau đãi khách, cần có số nhiều sữa bò, do đó phải dự trữ trước đến lúc ấy mới khỏi thiếu hụt.

Người kia tự nghĩ:

- Mỗi ngày mình nặn sữa để dành, cần phải có cái thùng cây rất lớn; xét kỹ ra sữa để trong thùng cây lâu ngày dễ hư hoại, chi bằng để trong vú bò, đến ngày đãi khách hãy nặn ra một thể, đã ít tốn công lại được sữa mới, chẳng phải đó là phương pháp tuyệt ư?

Thế rồi chàng vắt bò mẹ nhốt riêng, bò ghé nhốt riêng chỗ khác, và không nặn sữa mỗi ngày.

Qua tháng sau đến ngày đãi khách, chàng vắt bò mẹ ra nặn lấy sữa tươi đãi khách, nhưng dùng hết sức nặn mà một giọt cũng không có, làm cho khách dự tiệc không thể nín cười.

** Chuyện này tỉ dụ: Người muốn làm hành bố thí mà đợi đến khi nhiều tiền mới làm việc cứu giúp kẻ khốn cùng. Nghĩ thế rất lầm. Chúng ta phải nên tranh thủ thời gian kịp thời làm hạnh bố thí, chẳng vậy thì cùng với người ngu để dành sữa trong vú bò không khác

3. Khoanh tay chịu đòn

Thuở xưa có một anh ngốc sói đầu; ngày nó có người thấy đầu anh không có tóc bèn dùng trái lê đánh lên, đầu anh bị đánh nhiều lần, máu ra lên lảng.

Tuy bị đánh, anh ngốc vẫn đứng im lặng chịu đòn, không kháng cự, không trốn tránh.

Bây giờ có người thấy thế trong lòng bất nhẫn liền bảo anh rằng:

- Vì sao danh cứ đứng trơ ra mà chịu đánh? Nếu không đánh lại, thì nên tránh đi mới phải. Kia xem, đầu anh đầy cả máu không sợ đau à?

Anh ngốc đáp rằng:

- Ôi! Người ngu này rất xác láo, nó không hiểu gì cả. Vì thấy đầu ta không tóc, nó tưởng là viên đá xinh xắn mới tùy tiện dùng trái lê đánh lên, không biết đó là đầu ta. Nó đánh ta đến nổi máu ra lênh láng. Ông ơi! Đối với hạng người vô trí thức ấy, ta chẳng biết tính làm sao được.

Người kia nghe rồi rất giận, liền mắng trách anh ngốc rằng:

- Anh thật là đáng thương, người ta đánh đến nổi đầu bị thương, máu ra dường ấy, mà vẫn đứng chun không lay động, như thế chẳng phải ngu si chứ là gì?

** Chuyện này tỉ dụ: Có một số ít các vị Ty kheo, không thể chân thật giữ giới, tu định, học huệ, chỉ gở ép oai nghi bên ngoài để mong được người cúng dường cung kính. Kết quả tự mình chịu khổ vô cùng.

Bậc tu hành thế này và người ngốc kia đều là hạng ngu si cả.

4. Giả chết dối chồng

Thuở xưa có anh chàng cưới người vợ rất đẹp, nhưng tánh tình không được đúng đắn, chàng thương yêu vợ vô cùng; nhưng trái lại nàng chẳng yêu chàng, vì thế mà nàng có tình nhân khác, thường có ý muốn bỏ chồng để kết duyên với người nàng thích.

Thừa dịp chồng đi vắng, nàng tìm một bà già rồi kín đáo dặn rằng:

- Sau khi tôi đi khỏi nhà, xin bà tìm thay một cô gái khác để vào đây, chồng tôi có trở về, bà cho chàng biết là tôi đã chết.

Bà già đã làm y như lời nàng dặn.

Khi trở về nhà, người chồng nghe thấy tin thật rất buồn rầu, đau đớn, kẻ bên thi hài khóc lóc rất lâu, rồi mới đem thi hài người con gái ấy hỏa táng, đem tro xương đựng trong cái đũa, ngày đêm mang theo mình để kỷ niệm mảnh tình quá khứ.

Còn vợ chàng lúc ấy đã kết duyên cầm sắt với tình nhân.

Nhưng trải qua nhiều ngày, biết được tình nhân đã nhàm chán, phụ rẫy nàng, lòng nàng lại tưởng nhớ đến người chồng cũ, bèn vội vã trở về thưa với chàng rằng:

- Tôi là vợ chàng, nay đã trở về.

Người chồng bảo:

- Vợ tôi chết đã lâu! Cô là ai đến đây nói dối là vợ tôi để làm gì?

Mặc dù nàng biện bạch đôi ba phen, yêu cầu chàng thừa nhận, nhưng chàng quyết tin chắc vợ chàng đã chết, nên không nhận nàng là vợ.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đã bị thành kiến làm chủ rồi, thì rất khó cải đổi. Như bọn ngoại đạo nghe lời ngụy tà, tâm sanh mê hoặc, chấp trước cho là chân thật, vĩnh viễn không thể hoàn cải hồi tâm, dù nghe giáo pháp chân chánh cũng không chịu tin tưởng thọ trì.

5. Khát không uống nước

Thuở xưa có một người đi đường rất khát nước, muốn tìm nước uống để giải khát. Xem thấy sương mù tận đặng xa, y tưởng là nước. Sau lại kiếm đồng, tìm tây, gặp được giòng sông nước, trong leo lẻo, chảy thao thao không ngừng, anh chỉ đứng xem không chịu uống.

Có người thấy thế lấy làm quái lạ, hỏi rằng:

- Anh vì khát đi tìm nước để uống, hiện tại tìm được nước rồi, tại sao không uống?

Anh trả lời phi thường quái lạ:

- Nước nhiều như thế này, anh uống hết được không? Tự xét thấy, uống hết được tôi mới uống. Đã biết uống không sao hết được, nên tôi không uống, có thế thôi.

Ai nấy nghe xong đều chê cười anh.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một ít người lý luận bướng bỉnh, chấp chặt cho kiến giải của mình, không gần được chân lý, cho là giới luật của Phật dạy rất rộng lớn, nghiêm ngặt một thời không thể toàn bộ thọ trì, bèn bỏ không thọ. Do

đấy, họ cứ y nhiên trôi lẩn trong vòng sanh tử chịu khổ vô cùng, trọn đời không có hy vọng đắc đạo. Hành động như vậy thật đáng chê cười mà cũng đáng thương xót.

6. Giết con thành gánh

Thuở xưa, có người nuôi bảy đứa con, trong số ấy có một đứa chết, anh để thi hài trong nhà rồi tự mình và cả gia đình bỏ nhà đi nơi khác.

Người láng giềng thấy thế hỏi rằng:

- Sao anh không đem đức con đã chết của anh ra ngoài mai táng, lại bỏ nhà đem nhau đi ra ngoài

? Hành vi như thế rất là đại dột.

Anh nghe xong, trả lời:

- Người chết phải đem ra ngoài mai táng, đúng hay sai chẳng cần, vậy có thể bảo cho tôi biết phải làm cách nào không? Than ôi! Chỉ có cách là giết thêm một đứa nữa, mới có thể thành gánh, gánh đi chôn.

Kết quả anh giết một đứa con nữa để cùng đứa con đã chết, rồi chắt thành một gánh, gánh lên chôn trên núi cao.

** Chuyện này tỉ dụ: Tỳ kheo phạm một điều giới luật, không chịu sám hối, ăn năn, trở lại muốn tìm cách che giấu sự thật, làm bộ như người trí giới thành tịnh tranh nghiêm.

Người khác thấy thế, vạch bày chỉ trích:

- Người xuất gia giữ giới phải như giữ gìn ngọc minh châu, tại sao đã tái phạm mà không chịu sám hối?

- Tỳ kheo ấy cứ ngang nhiên làm nhiều việc ác, phá giới để rồi sám hối một lúc cho tiện luôn. Tỳ kheo phá giới như thế cùng với người giết con thành gánh như kia đều là hạng ngu xuẩn vô trí cả.

7. Nhận người làm anh

Thuở xưa, có người nhà rất giàu, cử chỉ đứng đắn lại thông minh, vì thế kẻ xa người gần đều thán phục, ái mộ. Bấy giờ có một người đến nhận làm anh

mình, thường thường qua lại thân thích phi thường. Chàng nầy nhận người nhà giàu làm anh để chi thể? Mục đích chỉ vì muốn lợi dụng tiền bạc.

Sau đó, người nhà giàu kia sa sút không cùng, vỡ nợ, chàng ta trở mặt lạnh đạm và nói thẳng với người nhà giàu kia rằng:

- Người không phải là anh ta.

** Chuyện này tỉ dụ: Có bọn ngoại đạo lợi dụng và trộm cắp một bộ phận ngũ ngôn, phương pháp và nghi thức của Phật pháp, đem lẫn giáo pháp của bọn họ thường dùng. Nhưng hoàn toàn không có thật tâm tinh tưởng, phụng trì, chỉ muốn ngăn che âm mưu tội ác của bọn họ, tuy thế giáo pháp của Phật không bao giờ bị bọn lừa đảo, lợi dụng.

8. Trộm áo nhà vua

Thuở xưa, có người nhà quê, lên vào kho áo của vua lấy trộm một bộ y phục, rồi lén chạy đến một phương xa.

Sau khi vụ mất trộm bị phát giác, nhà vua bèn phái nhiều binh lính đến các nơi tra tìm, cuối cùng bắt được tên ăn trộm đưa về tòa án. Khi bị thẩm vấn, y không thừa nhận y phục này là đã lấy trộm của vua, còn nói là di sản của tổ phụ lưu truyền lại. Vua mới bảo y lấy y phục ấy mặc thử.

Y không biết cách mặc, đem món đang mặc trên cánh tay mà mặc dưới chân, đem món đang mặc ngang lưng bụng mà mặc lên trên đầu.

Vua thấy thế phán rằng:

- Người mặc lộn như vậy, chứng tỏ y phục đấy chẳng phải của tổ phụ người lưu truyền. Huống nữa y phục này là của vua và các quan mặc, tổ phụ người làm gì có thứ này?

Tên ăn trộm cứng họng, không thể trả lời được, đành phải cúi đầu thừa nhận.

** Chuyện này tỉ dụ: Ngoại đạo ăn trộm giáo nghĩa của Phật pháp làm của mình; nhưng vì không hiểu rõ chánh nghĩa Phật pháp; ăn trộm rồi để đó chứ không dùng được chuyện gì, chỉ được cái điên đảo tạp nhạp không thứ tự, lộn lạng. Kết quả không khỏi bộc lộ bản chất của bọn họ.

9. Kể ngốc khen cha

Thuở xưa có một người hay khen ngợi đức hạnh của cha mình trước mặt nhiều người khác: Nào là cha anh lòng rất nhân từ, không bao giờ làm tổn hại ai cả, nào là cha anh không bao giờ cướp giật, lừa gạt tài vật của ai, nào là đối đãi với mọi người rất công bình chánh trực, không bao giờ nói dối mà lại hay giúp đỡ người trong khi nguy khốn v.v...

Lúc ấy có một người ngu thấy thế tự nghĩ: "Mình cũng nên khen cha mình một phen".

Nghĩ xong, anh bèn hỏi:

- Đức hạnh của cha tôi còn hơn đức hạnh phụ thân ông!

Người chung quanh bèn hỏi:

- Đức hạnh ông thân anh như thế nào?

Người ngu liền đáp:

- Cha tôi từ nhỏ tuyệt đường dâm dục, chẳng hề biết gì về việc ấy.

Ai nấy nghe cũng đều bật cười mà nói: Nếu quả thật cha anh từ nhỏ đoạn dục thì làm sao sanh được anh?

Nghe hỏi anh nọ đừ người ra chẳng biết phải trả lời làm sao.

** Chuyện này tỉ dụ: Khen chỗ tốt của người cần phải phù hợp với thực tế. Nếu có bịa lời khen giả dối, chẳng những không hiệu quả gì, mà lại làm cho người khinh bỉ. Do đó trong năm giới của Phật Giáo cấm vọng ngữ là một.

10. Phú ông cất lầu

Thuở xưa có một người nhà giàu rất ngu si, không biết việc gì cả. Một hôm chàng đi đến nhà một phú ông khác, đó là một nhà lầu ba tầng, xinh đẹp không đâu bằng, lòng chàng rất ham thích và tự nghĩ:

- Tiền của ta ít hơn người này, nhưng lẽ nào không cất được 1 trong 3 tầng ấy sao?

Đoạn chàng về nhà liền cho mời một nhà kiến trúc đến hỏi rằng:

- Ông có thể cất lầu ba tầng không?

Nhà kiến trúc đáp:

- Được, tôi đã làm nhiều nơi rồi.

Chàng nói:

- Tốt lắm, ông nên làm ngay cho tôi một tòa lầu ba tầng, giống như của bạn tôi.

Nhà kiến trúc đem công nhân khởi sự ban đất, đắp nền, xây đá, lên tường.

Cách ít hôm, anh chàng nhà giàu đến xem xét, không thấy tầng lầu thứ ba, bèn hỏi nhà kiến trúc:

- Hiện tại ông đang là gì đó?

Nhà kiến trúc trả lời:

- Tôi làm nhà lầu ba tầng cho ông đây.

Chàng lại hỏi:

- Tại sao cất tầng lầu ba mà lo xây tầng dưới, không chịu cất nơi tầng trên cho tôi?

Nhà kiến trúc trả lời:

- Phải cất từ tầng lên, không cất hai tầng dưới làm sao có thể cất được tầng thứ ba?

Không suy nghĩ kỹ, lập tức chàng ngăn rằng:

- Không, không, tôi không cần làm hai tầng dưới, tôi chỉ muốn làm nơi tầng thứ ba thôi, ông nên làm cho tôi một tầng chót trên cho mau chóng.

Nhà kiến trúc nghe xong cười to, đôi ba phen giảng rõ cho chàng nghe, nhưng chàng quá cố chấp, kiên quyết yêu cầu nhà kiến trúc chỉ làm tầng thứ ba.

Nhà kiến trúc không có cách gì làm cho chàng hiểu rõ được, đành phải đình công việc cất nhà.

** Chuyện này tỉ dụ: Đệ tử của Phật không chịu cung kính thừa sự tam bảo, thiết thật tu: "giới, định, huệ" nền tảng tam học khởi tu, chỉ giải đãi, biếng nhác, tưởng lầm là không cần phải trải qua tam quả: Sơ quả Tu Đà Hoàn, nhị quả Tu Đà Hàm, tam quả A Na Hàm, mà muốn lập tức chứng quả thứ tư là quả A La Hán, đệ tử ấy cùng với phủ ông muốn cất tầng thờ ba đều là hạng ngu si không tương!

Phần 02

11. Bà La Môn giết con

Thuở xưa, có một phái ngoại đạo kêu là Bà La Môn, trong bọn họ có một người tự xưng là có thể biết được quá khứ vị lai, đối với các học vấn điều nói trôi chảy không sợ sệt. Chàng muốn phở trương bản lãnh của mình, bèn đi đến địa phương khác, trước mặt mọi người ôm con khóc lóc thảm thiết.

Có người hỏi:

- Tại sao anh khóc nhiều thế?

Chàng trả lời:

- Con tôi trong bảy ngày nữa sẽ chết, vì thế nên tôi rất đau buồn.

Mọi người khuyên chàng rằng:

- Hiện nay con anh khỏe mạnh như thế, trong bảy ngày nữa làm sao chết được? Có lẽ anh tính lầm, hà chẳng phải là sự buồn khổ vô ích sao?

Chàng trả lời:

- Tôi tính rất chánh xác, đối với mặt trời, mặt trăng, vũ trụ, vạn vật, từ xưa nay tôi không tính lầm bao giờ.

Đến hạn bảy ngày đứa con của chàng không chết, nhưng vì chàng muốn bảo tồn danh dự, bèn giết đứa con để chứng minh cho điều dự đoán không lầm, khiến cho mọi người tin phục, mong cầu danh tiếng lợi dưỡng cho mình.

** Chuyện này tỉ dụ: Ngoại đạo tự xưng đắc đạo, xong không có thật đức tu hành, vì muốn cho mọi người tin phục, mà không tiếc sử dụng những thủ đoạn độc, giả dối, hủ ngụy, dối thế, trộm danh, cũng như vị Bà La Môn giết con để dối đời như trên không khác.

12. Quạt nước đường

Thuở xưa, có người chuyên môn nấu đường cát, đang lúc nấu đường tại nhà, bỗng có người nhà giàu đến chơi. Muốn xu phụng người ấy, anh bèn mời người nhà giàu uống một chén nước chè.

Anh bỏ một ít đường và rót thêm chút nước vào nồi bắc lên lò nấu.

Chụm lửa rất nhiều nên chẳng bao lâu, nước đường sôi lên sùng sục.

Anh sợ nước đường nóng, rồi người nhà giàu phải chờ lâu mới uống được, liền tính làm nguội bớt nước, bèn nỗ lực quạt nước đường trong nồi, xong anh lính quỳnh quên nhắc nồi ra khỏi lửa, vì thế tuy quạt rất lâu mà đường vẫn sôi mãi. Anh nọ lúc quạt mau, khiến mồ hôi chảy đầm dề trên trán.

Mọi người chung quanh thấy thế, đều chê cười anh ta và bảo rằng:

- Anh làm thế chỉ phí công vô ích, không tắt lửa dưới nồi mà chỉ quạt nước trong nồi làm sao nước nguội được?

** Chuyện này tỉ dụ: Nếu chúng ta không từ lửa dữ, tham, sân, si phiền não căn bản mà diệt trừ, thì không thể nào đạt đến chỗ giải thoát thanh tịnh. Mặc dù chúng ta đem hết sức bình sanh tu theo khổ hạnh vô ích, cũng chỉ luống nhọc vô công, không có sự bổ ích thực tế, tương lai y nhiên trôi lăn trong vòng sanh tử chịu khổ vô cùng.

13. Sự thật chứng minh

Có một nhóm người ngồi trong nhà bình luận phạm hạnh của một người khác. Trong nhóm ấy, có người nói rằng:

- Người đó cái gì cũng hay cả, chỉ có hai điều không tốt: Điều thứ nhất là hay nổi sân, điều thứ hai là chạm việc hay lỗ mãng.

Đang lúc y nói thế, bất ngờ người kia đi ngang qua cửa nghe lọt vào tai, lập tức nổi giận đùng đùng, nhẩy bổ vào nhà vừa đánh y vừa nói:

- Ta nổi sân hồi nào, ta lỗ mãng với ai đâu?

Bây giờ mọi người đều nói:

- Cũ động của người hiện tại chẳng đủ chứng minh cho sự sân hận và lỗ mãng của người sao?

** Chuyện này tỉ dụ: Có một hạng người có lỗi mà không tự nhận, người khác đưa ý kiến giải bày, chẳng những không hết lòng tiếp nhận, trở lại xấu hổ nổi sân, tìm cách báo phục, làm thế không chỉ trở ngại cho sự tiến bộ của tự mình, mà lại làm bộc lộ và phát triển tội ác xưa nay, chịu hậu quả bất lương nữa.

14. Giết kẻ dẫn đường

Thuở xưa, có một đoàn thương gia dự định đến phương xa để tìm kế sanh sống.

Đường đi phải trải qua một đồng rộng, cả đoàn đều không rành đường, mới bàn tính với nhau mời một người đi theo chỉ lối; rồi họ cùng nhau khởi cuộc hành trình.

Đi được nửa đường, họ đến một cánh đồng bao la bát ngát, gặp một ngôi miếu thần.

Theo tập quán nơi đó, đoàn phải giết một người tế miếu mới đi qua khỏi được.

Đoàn thương gia cùng nhau bàn luận riêng, ai cũng cho rằng: Trong bọn chúng ta đều là bà con thân thích và đồng hương, chỉ có người dẫn đường là người ngoài chi bằng giết người này để cúng tế.

Bàn tính xong xuôi, họ bèn đem người dẫn đường ra giết.

Cúng tế xong, họ lên đường, nhưng vì không có người dẫn lối, nên cả bọn lạc lối, bơ vơ nơi cánh đồng bát ngát.

Cúng tế xong, họ lên đường, nhưng vì không có người dẫn lối, nên cả bọn lạc lối, bơ vơ nơi cánh đồng bát ngát.

Sau cùng cả bọn họ đều bị chết ở giữa đường dài.

** Chuyện này tỉ dụ: Muốn vào biển Phật pháp để lượm của báu, phải nên tu pháp lành làm vị tiên đạo. Có một ít người xưa nay điên đảo tu hành, không chịu khảo nghiệm sự thật, luôn luôn nao động không an, mặt sát hạnh lành, vong tưởng, mê chấp, mà muốn thủ lấy chân bảo pháp tài. Kết quả chỉ hăng đọạ nơi bến mê, biển khổ, trọn đời không có nẻo thoát ly.

15. Muốn con mau lớn

Thuở xưa, có một ông vua sanh được nàng Công chúa, vua yêu quý vô cùng, mong muốn nàng mau lớn, bèn mời vị lương y đến thương lượng:

- Người có thuốc gì để cho con gái trăm uống vào mau lớn chẳng?

Lương y trả lời:

- Hạ thần nhứt định sẽ tìm được thuốc hay nhưng phải đến phương xa mới có. Hạ thần yêu cầu Bệ hạ một điều kiện là trong thời gian hạ thần đi tìm thuốc, Bệ hạ không được đến thăm công chúa. Chừng nào hạ thần đem thuốc về cho công chúa uống rồi, Bệ hạ hãy đến tham.

Vua trả lời ưng thuận.

Vị lương y đi tìm thuốc phương xa kẻ đã 12 năm chẳng mới đem thuốc trở về.

Sau khi công chúa uống thuốc xong, lương y bèn đem công chúa yết kiến vua trong cung nội.

Vua thấy công chúa đã trưởng thành, lòng mừng khôn xiết, nói với lương y rằng:

- Người thật là vị lương y đại tài, không người bì kịp; công chúa nhờ uống thuốc của người mà chóng lớn đến thế!

Đoạn vua bảo quan tả hữu ban thưởng cho lương y rất nhiều tài vật.

Người đương thời đều cười vua là người đại dột, không biết tính tuổi của con mình.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu tập Phật pháp cần phải chân thật hành trì, tự hiểu hể nước đến thì ao thành, giòng trong thì trăng hiện, công đức được vẹn

toàn. Nếu không chịu hành trì đúng theo Phật pháp, cố gắng chân thật dụng công, mà chỉ mong cầu cho mau có kết quả, thì thật là sai lầm. Hạng người hành động như thế cùng ông vua muốn con mau lớn như kia đều là hạng ngu si đáng chê cười cả.

16. Tưới mía bằng nước mía

Thuở xưa có hai người đều làm nghề trồng mía, họ thi đua với nhau, đưa ra đề nghị: Ai trồng lên tốt thì được thưởng, còn ai trồng xấu thì phải phạt.

Bây giờ một trong hai người tự nghĩ rằng:

- Mía xưa nay vốn ngọt nếu ta dùng nước mía tưới thêm lên, thì mía chắc chắn là ngọt lắm.

Người kia nghĩ như vậy xong, bèn dùng rất nhiều mía ép lấy nước, rồi đem nước ấy tưới lên mía mới trồng.

Kết quả chẳng những hao tốn, mà lại bao nhiêu mía mới trồng đều hư hoại hết.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một ít người không chịu noi theo đường chính để tu học Phật pháp, trở lại tư tưởng khác thường, lập dị, cầu kỳ, đui tu mù luyện, mà cho đó là phương pháp giản dị, "Khắc kỳ thủ chứng". Kết quả chẳng những không đạt được mục đích đã dự kỳ, mà còn lãng phí tinh thần và thời gian nữa. Chỉ luống nhọc vô công cũng như người dùng nước mía tưới mía không khác.

17. Vì nhỏ mất lớn

Thuở xưa có một người cho người khác mượn năm đồng, rất lâu mà không trả lại, chàng bèn đi đến nhà đòi.

Đường đi trải qua một con sông rộng, chàng phải đi dò tón ba đồng, đến nhà thời người kia đi vắng, khi trở về chàng lại phải tón ba đồng nữa. Đi dò qua lại hết sáu đồng. Làm như thế chỉ luống nhọc công mà không đi đến đâu cả, số tổn thất bại nhiều hơn số tiền cho mượn.

** Chuyện này tỉ dụ: Nếu vì tranh cầu chút lợi, không tiếc làm bại hoại thanh cao của mình. Kết quả thường khi không bù lại được sự tổn thất.

Thậm chí, danh lợi đều mất không còn. Hiện tại mang tiếng xấu. Đòi sau mắc quả báo chẳng lành. Hành động như thế thật là ngu si.

18. Trên lầu mài dao

Thuở xưa có một người phục dịch cho vua rất khổ, trải qua một thời gian lâu, thân thể mỗi mệc vô cùng. Vua thấy thế thương hại bèn ban cho con lạc đà chết.

Sau khi chàng lãnh con lạc đà rồi, bèn đem về nhà lột da. Vì dao lựt cắt không đứt, chàng đi tìm một viên đá để mài dao, chàng tìm được một viên đá ở trên lầu. Chàng lên lầu mài dao xong, rồi xuống lầu lột da lạc đà. Cắt một lát dao lựt, chàng lại đi lên lầu mài lại, rồi trở xuống lầu lột da. Vì lên xuống nhiều lần, thân thể mỗi mệc. Chàng bèn nghĩ ra một phương pháp, đem con lạc đà để trên lầu cho tiện, một bên thì mài dao, một bên thì cắt. Chàng tự cho làm thế là rất thông minh. Thật ra ai cũng cười chê chàng người ngu xuẩn.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một người thường thường hủy phá giới cấm, rồi đem rất nhiều tiền của để tu phước bỏ thí, mong đặng sanh thiên. Giống như người mài dao kia, cho dụng công rất nhiều mà chỗ đặng rất ít.

19. Ghi dấu trên thuyền để tìm đồ rơi xuống bể

Thuở xưa có một người vượt thuyền qua bể, sơ ý đánh rơi cái chén bạc trong nước sâu, tức khắc chàng ghi trên be thuyền làm dấu. Đoạn rồi chèo thuyền đi, trong tâm chàng tự nghĩ: Mình đã ghi kỹ chỗ cái chén bạc rơi trong nước, sau này có thể căn cứ nơi lần ghi ấy mà tìm.

Hai tháng sau, ngày nọ chàng đến nước Su tử là một địa phương rất xa, thấy có một giòng sông, chàng sực nhớ dấu đã ghi trên thuyền, bèn lặn xuống nước tìm cái chén bạc.

Có người thấy thế hỏi rằng:

- Anh lặn vào trong nước để tìm cái gì?

Chàng trả lời:

- Tôi muốn tìm cái chén bạc đã đánh rơi.

Người kia lại hỏi:

- Chén của anh rơi chỗ nào?

Chàng trả lời:

- Tôi đánh rơi khi tôi mới vào biển cách đây hai tháng về trước.

Lúc ấy tôi có ghi, trên be thuyền làm dấu chắc chắn. Ngày nay tôi cứ xem chỗ ghi trên be thuyền mà xuống nước tìm chén.

Mọi người nghe xong, ha hả cười lớn và nói rằng:

- Nước tuy giống mà địa phương xa cách ngàn trùng, làm sao mất một nơi rồi lặn một nơi khác tìm đặng?

** Chuyện này tỉ dụ: Ngoại đạo không tu chánh hạnh, ở trong pháp làng tương trợ nhau, luống tu theo lối khổ hạnh vô ích. Bọn họ đâu biết sai một ly mất ngàn dặm. Chúng ta cần phải sáng suốt y cứ theo nguyên tắc mà tu học cho đúng chánh pháp, đó là điều trọng yếu của chúng ta.

20. Trả thịt

Ngày xưa có một ông vua nghe đồn có người bình phẩm mình là rất bạo ngược, không hiểu chánh trị là gì, vua tức lắm, tức khắc hạ lệnh bắt cho được con người phạm thượng kia. Những mật thám điều tra không biết là ai cả. Sau khi nghe lời vị hầu cận, vua bắt một người dân lương thiện ra hạch tội, rồi lên án lóc một trăm lượng thịt sau xương sống của y.

Chẳng bao lâu có người biện hộ rằng: Người lương dân ấy không bao giờ dám chê bai, mạt sát nhà vua. Bây giờ vua quá hối hận, thấy rằng không nên kết tội oan cho người hiền, phải mau đền trả tổn thất lại. Vua bèn hạ lệnh dùng một ngàn lượng thịt đắp trả lại nơi xương sống của người hiền kia.

Người kia tuy đã được vua trả thịt, nhưng vẫn vô cùng đau đớn, khóc than rên rỉ suốt đêm. Vua nghe thế, không chịu suy xét cho kỹ, bèn đến hỏi rằng:

- Tại sao ngươi vẫn còn khóc lóc? Ta lấy của ngươi chỉ có một trăm lượng mà hiện nay ta trả lại một ngàn lượng không đủ sao?

Người lương dân không còn sức lực trả lời lại, kẻ chung quanh thấy thế nói rằng:

- Trời ơi! Tâu đại Vương, giả sử có ai chặt đầu Đại Vương rồi sau đem lại cho Đại Vương một ngàn cái, vậy đây Đại Vương có thể dính lại được không?

Vua nghe thế rồi lặng thinh không còn đường đáp lại.

** Chuyện này tỉ dụ: Chúng ta làm việc chi cần phải có tâm kiên để cẩn thận; chớ không nên làm việc một cách quá hung bạo, lỗ mãng. Khi làm lỡ rồi, thì không sao bổ cứu lại được.

Phần 03

21. Cầu con

Thuở xưa có một người đàn bà đã sanh được đứa con, lại muốn có thêm một đứa bèn hỏi những người đàn bà khác rằng:

- Ai có phương pháp gì làm cho tôi sanh đứa con nữa không?

Bây giờ có bà lão trả lời:

- Ta có phương pháp giúp người sanh con nữa, nhưng người phải giết con lấy máu tế thiên thần, rồi người mới được như ý.

Người đàn bà kia rất tin lời bà lão và định sẽ làm theo lời bà. May có người lối xóm hay được, can ngăn và quả trách rằng:

- Chị sao dại dột thế? Hy vọng sanh thêm một đứa nữa, mà lại đem đứa con hiện có giết đi; thế là đứa kia chưa sanh mà đứa này đã chết, rốt cuộc không có đứa nào cả.

Hành động ấy đáng làm hay không, chị cần nên xét lại.

** Chuyện này tỉ dụ: Có đa số người mê tín, dị đoan, tin theo tả thuyết của ngoại đạo một cách mù quáng. Họ chủ trương rằng: Muốn tương lai được hạnh phúc, thì phải tu theo lối khổ hạnh như là: Nhảy vào hầm lửa, nằm trên gai, đứng một chân v.v... Họ tu theo các phương pháp sai lạc như thế, chỉ

luống nhọc vô công, khổ thân tự hại, chẳng những không mong gì được phước báo sanh thiên, mà lại rất tương phản với nguyên lý Phật Giáo.

22. Bán trầm hương

Thuở xưa có người lặn lội ra biển tìm trầm hương, trải qua nhiều năm tháng mới được một xe đem về bày ra chợ để bán. Vì giá cao nên bán không được, chàng rất băn khoăn trong tâm khổ sở vô cùng.

Bây giờ thấy nhiều người gánh than ra chợ bán, vừa gánh ra là có người mua. Chàng tự nghĩ: "Ta đem trầm hương đốt thành than, đem bán chắc đắt lắm". Thế rồi chàng đốt hết trầm hương thành than gánh ra chợ bán, quả nhiên bán chạy vô cùng. Nhưng giá tiền một xe trầm hương không giá tiền của nửa xe than củi.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu hành mong cầu Phật quả không nên sợ khó mà thối tâm, hay cầu kỳ, lập dị, hoặc trở lại cầu quả tiểu thừa. Kết quả tự mất lợi lớn, cũng như người đốt trầm hương ra than để bán cho mau. Hành vi như vậy, thật đáng thương xót vô cùng.

23. Trộm mền

Thuở xưa có một kẻ trộm lấy của người nhà giàu một mớ hàng gấm đáng giá, rồi ra ngoài nhà vợ vét một cái mền rách và một ít quần áo cũ. Sau khi trộm xong, y mới đem hàng gấm bao cái mền rách và mớ y phục cũ gói thành một gói mang đi cung khấp. Sau mọi người biết được đều che cười.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đã phát tâm chánh tín tu học Phật pháp, không nên trở lại tham lam danh lợi ở thế gian, phá giới luật thanh tịnh. Nên làm việc điên đảo như vậy, thì không khỏi tổn thương đức hạnh của mình và làm trò cười cho kẻ bàng quan.

24. Gieo mè

Thuở xưa có người ăn mè sống thấy không ngon bằng mè rang chín. Người kia tự nghĩ: "Mè rang chín ăn ngon như thế, ta nên đem gieo hạt mè đã rang, sau có hạt chắc chắn sẽ ngon lắm". Y bèn rang mè rồi đem gieo, kết quả không mọc cây nào cả.

** Chuyện này tỉ dụ: Hạt giống đã rang, thì không làm sao sinh ra cây, kết trái được. Cũng như nhiều kiếp hành đạo Bồ tát khổ hạnh cần tu, mới mong

trưởng thành chủng tử Phật quả, mà muốn để tu mau chóng, lại tu theo hạnh tiểu thừa, chung kết không thể thành Phật quả. Phật thường quở hàng tiểu thừa là thứ "giống rang mân hu" chính là ý nghĩa đây vậy.

25. Nước và lửa

Thuở xưa có người đang ở trong nhà làm việc, cần dùng cả nước lạnh và lửa, dùng cái chén sành đựng, lửa để trong phòng, lại dùng cái lọ thiếc dùng nước để trên chén lửa. Người kia tự nghĩ: "Ta đã dự bị lửa và nước xong rồi"; vài giờ sau người kia dùng đến lửa, thì lửa đã tắt; dùng đến nước thì nước đã nóng. Cả hai đều không dùng được.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một hạng người đã xuất gia cầu học Phật pháp, nhưng lại quyến luyến gia đình, say mê thú dục lạc, niệm niệm không rời; do đó không thể thoát ly biên ái, mà lại vụt tắt lửa công đức của mình, mất nước trì giới nữa. Chung kết công đức tu hành và sự nghiệp ở thế gian, cả hai đều mất.

26. Bắt chước vua

Ngày xưa có một người muốn tâm mình cũng sung sướng vui vẻ như vua, bèn hỏi người quen rằng:

- Ta làm cách nào được hạnh phúc như vua?

Người kia bày:

- Nếu anh muốn hoan lạc như ngài vậy, thì nên bắt chước điều bộ của ngài.

Chàng cho điều ấy là chí lý, bèn đi đến trước mặt nhà vua xem từng cử động, chăm chú bắt chước bộ điệu của vua. Bây giờ vua nháy mắt không ngớt, chàng cũng nháy giọng như in. Vua thấy thế rất lấy làm quái lạ, hỏi rằng:

- Mắt ngươi có lông cặm, hay bị bụi rơi vào?

Chàng trả lời:

- Không, mắt tôi không sao cả, chỉ vì tôi muốn hạnh phúc như ngài, nên có bắt chước điệu bộ của ngài đây.

Vua nghe xong, nổi giận lôi đình:

- Người thật là người hỗn sược!

Rồi sai quân lính đem ra đánh một trận nên thân, đoạn đuổi ra khỏi nước.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một ít người được nghe Phật pháp muốn gần gũi học tu, nhưng không hiểu nguyên lý căn bản của Phật pháp. Đức Như Lai là bậc toàn trí, toàn năng vì muốn cứu độ chúng sanh khỏi khổ, nên tìm đủ mọi phương tiện dặt dìu. Có lúc nói lý thuyết cạn cợt để độ những hạng người trình độ thấp kém, hoặc cũng mạng thân người cũng làm mọi việc, hoặc đem thân đến nợ trước như oan báo: "bị gươm vàng đâm và ăn lúa ngựa".

Bọn họ lại chấp chặt, hoặc bắt chước theo, hoặc chê cười hủy báng. Chung kết ở trong Phật pháp hằng mất sự lợi ích và chứng ngộ, trở lại bị đọa lạc vào ba đường dữ chịu đủ mọi khổ hình.

27. Trị vết thương

Thuở xưa có một ông già bị vua đánh đập tàn nhẫn, bị thương sâu nặng vô cùng. Ông bèn dùng phân ngựa xoa vào đấy, vài hôm vết thương lành. Khi ấy có một người ngu thấy thế, lòng rất vui mừng, bèn hỏi:

- May quá! Ta vừa biết được một phương thuốc trị vết thương rất hay!

Y lập tức về nhà nói với con rằng:

- Ta có thuốc hay lắm, con bằng lòng để cha đánh sau lưng cho bị thương rồi đem thoa thử, chắc chắn hiệu nghiệm vô cùng.

Người con vâng lời cha dạy.

Y đánh sau lưng cho bị thương rồi dùng phân ngựa thoa vào. Hành động như vậy mà tự xưng cho mình là rất thông minh, thật đánh làm trò cười cho hàng thức giả.

** Chuyện này tỉ dụ: Như người chấp thuộc thành bịnh, chúng ta tu học Phật pháp không chịu dùng phương pháp đối trị quen thói làm mê, trở lại để cho phiền não, sân, si tự do phát khởi.

Như nghe nói "Bất tịnh quán" có thể bỏ thân phàm, thoát ly sanh tử, bèn có ý lãng loạn, rồi quán "Bất tịnh". Chung kết chẳng những "Quán Bất Tịnh"

không thành mà trở lại bị sắc dục làm hoặc, kết thêm nghiệp báo trôi lăn trong vòng sanh tử mãi không thôi!

Không khéo dùng thuốc, thì thuốc trở lại thành bệnh; không khéo tu pháp lành, thì càng tăng thêm nghiệp luy. Đó là điều quan trọng, chúng ta cần xem đây để tự răn mình.

28. Xẻo mũi

Thuở xưa có một người sánh duyên với nàng con gái nhan sắc xinh đẹp, nhưng chỉ có cái mũi hơi khó coi.

Sau đó người kia gặp cô gái khác, chẳng những dung mạo đẹp đẽ lạ lùng, mà cái mũi rất ngay thẳng, khả ái. Người kia tự nghĩ: "Ước gì ta có cái mũi đẹp của cô ấy để thay vào cái mũi của vợ ta, có phải vợ ta sẽ hoàn toàn xinh đẹp không?".

Thế rồi y cắt mũi cô gái đẹp, cầm chạy về nhà khoe với vợ rằng:

- Em ơi! Nay anh sung sướng được ban cho em cái mũi đẹp!

Y bèn cắt mũi vợ quăng đi, rồi chấp cái mũi kia lại. Rốt cuộc, không ráp được mà vợ y lại bị mất mũi càng thêm xấu xí vô cùng. Y làm hại cả hai hàng con gái đẹp.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời nghe biết các bậc Sa môn, Bà la môn kỳ cựu có đại oai đức, được mọi người cùng kính cúng dường, bèn nghĩ: Ta cùng các vị kia có khác gì nhau; rồi tự giả xưng vọng nói mình có đức. Làm thế đã bất lợi, lại còn tôn thương phẩm hạnh của mình, cùng người xẻo mũi vợ kia không khác.

29. Đốt áo

Thuở xưa có một người nghèo, làm thuê để dành tiền may được một cái áo ngắn bằng vải to. Khi y mặc ra đường, có người khác thấy hỏi rằng:

- Hình dung mặt mũi của anh xinh đẹp như vậy, chắc là con nhà giàu sang, tại sao lại mặc áo vải? Tôi nay có biện pháp giúp anh có quần áo tốt, nhưng nha phải tin tôi, tôi không bao giờ đòi anh cả.

Người nghèo nghe xong rất vui mừng:

- Tôi nhứt định nghe theo lời anh.

Người kia bèn đốt lửa bên đường rồi bảo người nghèo:

- Anh hãy đem cái áo vải xấu bỏ vào lửa đốt đi, sau khi áo vải cháy rồi, anh nên đứng đợi một chút, tức khắc có quần áo đẹp cho anh.

Người nghèo y lời đem áo xấu bỏ vào lửa đốt. Đốt xong, đi qua đi lại đợi chờ mà vẫn không thấy áo quần đẹp hiện ra.

** Chuyện này tỉ dụ: Y cứ lời Phật nói rằng: Thân người khó được, chúng ta đã được thân người, phải nên tận tu đạo đức, vun bồi cội phúc về sau, y theo chánh pháp đúng như lý tu hành. Nhưng ngoại đạo vọng lập tà thuyết để dối người; Thân này nên hủy hoại nhẩy vào hầm lửa, thì có thể sanh lên cõi trời v.v...

Lời nói vô lý đây không thể tin được. Nếu làm theo như vậy, chẳng những đời này bị tổn hại mà lại, mê hoặc cho đời sau; cũng như người nghèo bị lừa dối không khác.

30. Nuôi dê

Thuở xưa có một người nuôi dê, nuôi rất đúng phương pháp, nên mỗi ngày sanh sãn rất nhiều, từ ngàn con đến vạn con. Nhưng người kia rất hà tiện, không dám giết một con ăn thịt, hoặc là đãi khách. Người khác năn nỉ xin hoặc mua bớt, nói cách gì y cũng không chịu mất một con.

Bây giờ có người rất mãnh lời gian dối, thường qua lại làm quen, dùng lời ngon ngọt kết bạn thân với y. Y tin là người chân thật. Một hôm người kia nói với y rằng:

- Tôi và anh đã thành bạn thân với nhau, nên có điều chi tôi cũng muốn bàn với anh cả. Anh nay chưa vợ con, rất cô đơn hiu quạnh. Tôi được nghe xóm nhà ở hướng đông, có một cô gái rất đẹp, nếu anh cưới nàng làm vợ thì xứng đôi vừa lứa vô cùng. Tôi xin làm người giới thiệu thì chắc chắn thành công.

Người nuôi dê nghe thế mừng rỡ vô cùng, bèn giao cho người kia rất nhiều dê và một ít lễ vật làm đồ sính lễ đầu tiên.

Cách vài hôm sau, người kia trở lại bảo anh rằng:

- Cô ấy đã bằng lòng sánh duyên cùng anh, và may quá, vợ anh nay đã sanh được một đứa con rất ngộ nghĩnh, tôi lại báo tin mừng cho anh hay!

Người nuôi dê chưa bao giờ thấy mặt vị hôn thê, nhưng nghe nói vừa sanh một đứa con thì lòng mừng không thể tả! Vội vàng cấp cho người kia rất nhiều dê. Hai bên từ biệt.

Cách vài hôm sau nữa, người kia lại trở về nói rằng:

- Anh ơi! Thê thảm đau đớn quá, con anh đã chết rồi! Tôi đến đây thành thực chia buồn cùng anh, để tỏ tình bạn hữu.

Người nuôi dê nghe xong, vật vã khóc lóc thảm thiết, buồn khổ mãi không nguôi.

** Chuyện này tựa dụ: Trong Phật giáo có những hạng người đa vạn, không mong tâm danh lợi, không ham mê sắc đẹp vị ngon, nhưng lại tham trước dục lạc thế gian, trở lại bị nó làm mê hoặc, đành quảng tài bảo pháp lành công đức, lơ lảng sự tu hành. Kết quả, không những làm hư hỏng pháp lành, mà lại tiêu tan cả thân mạng, tài sản, thật đáng tui nhục đau lòng, chính mình chuốc lấy sự đau khổ cho chính mình một cách oan uổng.

Phần 04

31. Mua lừa

Thuở xưa có một số tín đồ của đạo Bà La Môn cử hành cuộc đại hội, họ cần dùng nhiều chén bạc. Vị giáo chủ của họ bảo đệ tử lên chợ mời một người thợ đồ sứ về làm. Đệ tử vâng lệnh đi tìm thợ. Đi giữa đường bọn họ gặp người thợ đang dắt một con lừa, trên lưng chở rất nhiều đồ sứ đem ra chợ bán. Lừa sẩy chơn té quy xuống, bao nhiêu đồ sứ trên lưng đều rớt xuống đất và bể tan tành. Người thợ đồ sứ buồn rầu khóc lóc mãi. Bọn họ thấy thế lấy làm lạ hỏi rằng:

- Tại sao anh khóc buồn bã thế?

Người thợ trả lời:

- Tài nào tôi không khóc, bao nhiêu đồ sứ công phu làm trong một năm, nay định chở đem ra chợ bán nào ngờ con lừa bị sảy chân, trong khoảng khắc bể nát cả, như thế không đáng rầu rĩ ư!

Bọn họ nghe thế mừng thầm và nghĩ rằng:

- Con lừa này giỏi quá, công khó người thợ làm một năm, chỉ trong nháy mắt nó có thể làm tiêu tan hết.

Bây giờ bọn họ mới thương lượng với người thợ để mua con lừa. Người thợ đang tức giận muốn tống cổ nó đi, nghe có người mua nó, vội vã bán ngay.

Bọn họ cười lừa về ra mắt giáo chủ, vị giáo chủ hỏi rằng:

- Tại sao không tìm thỉnh người thợ đồ sứ, mà lại mua lừa đem về?

Bọn đệ tử trả lời:

- Bản lãnh con lừa này, lớn hơn người thợ đồ sứ, vì người thợ làm trong một năm mới thành một số đồ, mà chỉ trong giây phút một mình nó, nó phá tan.

Vị giáo chủ lắc đầu lia lịa và nói rằng:

- Sao các con dại dột thế? Con lừa này, trong khoảnh khắc có thể làm bể bao nhiêu đồ sứ, nhưng dù trải trăm năm, nó cũng không thể làm ra được một cái.

** Chuyện này tỉ dụ: Ở đời có nhiều người thọ ân của người khác giúp đỡ, chẳng những họ không thù đáp lại, mà thường hay trả oán. Hạng người vong ân bội nghĩa như thế, chúng ta không nên gần gũi, vì chỉ có hại chứ không ích lợi gì.

32. Trộm vàng

Thuở xưa có hai người thương gia cùng ở một chỗ, một người buôn vàng, một người buôn bông vải. Có người đến mua vàng, để vàng vào lửa thử xem thật hay giả. Người buôn bông vải kia lén trộm một cục, sợ thấy, bèn đem giấu trong bông. Vàng đang cháy nóng đỏ làm cho bao nhiêu bông vải cháy sạch sành sanh, công việc bại lộ. Người kia chẳng những không trộm vàng được, mà còn bị cháy hết bao nhiêu là bông vải.

** Chuyện này tỉ dụ: Ngoại đạo ăn cắp giáo lý của đạo Phật đem làm của mình, nhưng vì họ không rõ nguyên lý, không khéo xử dụng, chẳng những không hiểu Phật pháp, việc làm không đi đến đâu, mà lại làm cho giáo pháp của họ bị pha trộn. Chung kết cơ mưu bị bại lộ, làm trò cười cho kẻ bàng quan.

33. Chặt cây tìm trái

Thuở xưa trong vườn một ông vua, có trồng một thứ trái cây rất tốt, tàng nhánh sum xê, sanh trái ngon ngọt lạ thường, không chỗ nào có.

Ngày nọ có người khách ngoại quốc đến chơi, vua đưa đi xem cây ấy và nói rằng:

- Cây này sanh một thứ trái ngon vô song, chẳng nơi nào có cả.

Khách hỏi:

- Quả thật có trái ngon, vậy cho tôi một trái ăn thử được không?

Vua bằng lòng, bèn gọi người đốn cây ngã xuống để tìm trái, nhưng tìm không được trái nào. Sau đó, vua báo người đem cây đã chặt trồng lại, rồi tìm đủ biện pháp, cũng không thể nào làm cho nó đâm chồi nảy tược như xưa. Cây ấy chết tuyệt, không còn sanh trái nữa.

** Chuyện này tỉ dụ: Đức Thích Tôn đã từng chỉ cho chúng ta công đức trì giới, giống như cây đại thụ, có thể sanh các thứ trái thần thông, trí tuệ, từ bi, thiên định ngon lành. Chúng ta muốn có những thứ trái cây ấy, thì trước tiên phải trì giới tu hành, dùng nhiều công đức pháp lành bón tưới, mới mong kết quả tốt đẹp hoàn toàn. Nhưng có một ít người không hiểu phương pháp ấy, buông lung hủy phạm giới luật oai nghi, mà còn mong cầu thần thông, định, huệ, khác nào người chặt cây tìm trái như trên, chẳng những trái không tìm được, mà cây quý từ nay đã chết khô. Hạng người hành động như thế thật đáng thương xót.

34. Thâu ngắn đường đi

Thuở xưa có một thôn cách kinh thành một trăm dặm, nơi ấy có một cái giếng nước rất trong và ngon ngọt, lạ thường. Vua hạ lệnh cho dân làng, mỗi ngày phải chở nước về kinh thành cho vua uống.

Dân làng ngày ngày tới lui mệt mỏi không chịu được, bèn rủ nhau trốn đến phương xa. Việc này thôn trưởng biết được, mới triệu tập một cuộc đại hội thôn dân, vị thôn trưởng đứng ra tuyên bố:

- Các anh em chớ đi đâu hết, tôi sẽ yêu cầu nhà vua thả ngàn con đường một trăm dặm thành sáu mươi dặm tức khắc. Các anh em đi lại sẽ gần hơn, không nổi mệt mỏi như trước.

Hội nghị bế mạc, vị thôn trưởng vội vã vào kinh yêu cầu vua như thế. Vua phê chuẩn lời thỉnh cầu, và hạ lệnh cho sở lục lộ thả ngàn con đường một trăm dặm còn sáu mươi dặm. Dân làng được tin ấy đều vui mừng và tự cảm thấy gần hơn trước. Từ đây họ càng tin tưởng lời vua, họ đồng lòng tỏ không dòi đi đâu cả.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời phát tâm tu học chánh pháp mong cầu thoát ly sanh tử, luân hồi, nhưng vì thời gian tu học dài dằng dặc, nên càng thấy mỏi mệt, nửa đường thôi tẩu không muốn tiến tới.

Đức Như Lai có đủ phương tiện, đem pháp nhất thừa phương tiện nói ba thừa, khiến cho hàng căn tánh kém cỏi, trí huệ cạn gần, nghe xong cho là Phật pháp dễ tu, dễ chứng, mới mạnh mẽ nỗ lực tiến tu pháp lành công đức, hầu thoát ly sanh tử luân hồi. Sau khi bọn họ chứng quả vị tiểu thừa xong, Phật trở lại chỉ trích họ. Ngài thuyết minh: Phật pháp xưa nay chỉ có một thừa chớ không có hai hay ba thừa, nghĩa là: "Sự thật chỉ có một, hễ có hai cái tương đối thì không phải là chơn". Bây giờ bọn họ càng tin tưởng lời Phật, có thể hồi tiểu quả hướng đến đại thừa, tin thế không nghi, an nhiên tiến tu đạo đại thừa Bồ Tát.

35. Thấy bóng trong gương

Thuở xưa có một người rất nghèo khổ, mắc nợ quá nhiều, không có biện pháp để trả nợ, chỉ còn có cách là đi trốn.

Ngày nọ, y đi đến cánh đồng bao la bát ngát, chợt thấy một cái rương, bèn mở ra xem thử, thấy đầy một rương ngọc ngà, châu báu, có đầy một miếng kiếng lên trên. Bây giờ y vui mừng không xiết, bèn thò tay vào lấy những của báu ấy. Nhưng y thấy trong rương hiện ra một người (tức là bóng của y) có vẻ dọa nạt y, y hoảng sợ dừng tay lại, trong tâm lo sợ không an, bèn nói với người trong gương:

- Ta cho là trong cái rương trong này, không có phương hướng, tưởng đâu là không có người, nào dè thấy có người trong đó, quái lạ chưa?

Nói xong y vội vàng chạy đi nơi khác.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời thường bị vô lượng phiền não ràng buộc, làm cho khôn đốn, khổ não, không có phúc đức, duyên lành, lại thường bị sống chết quay cuồng "ma vương, trái chủ" áp bức khổ sở, nên muốn cầu giải thoát khỏi vòng thống khổ, đau thương mà tu học Phật pháp.

Bọn họ có công vun bồi cõi phúc giống lành, dụ như cái rương đầy của báu, rồi lại thường bị "thân kiến ngã chấp" làm mờ, cho nên ở trong vô thường, vô ngã vọng chấp có ngã thường còn. "Thân kiến", "ngã chấp" dụ như bóng hiện trong gương, bọn họ lầm cho là chân thật, do đây mà không thể tu hành thiền định, đạo phẩm, chứng thành công đức vô lậu. Hành vi của bọn họ cùng với cử chỉ của người đã đến rương báu mà không lấy được vật gì, đồng nhau không khác.

36. Lầm mớ con mắt

Thuở xưa có một người tu trên núi, học được pháp thuật, có thể khám phá tất cả ngọc ngà, châu báu chôn dưới đất lâu năm. Chuyện này thấu đến tai vua, vua rất mừng rỡ, bảo quần thần rằng:

- Ta muốn mời nhà nghệ thuật ấy ở luôn trong nước để giúp ta tìm của báu đã bị chôn vùi, nước chúng ta sẽ trở nên đại phú cường tức khắc.

Bây giờ có vị đại thần lãnh sứ mạng đi tìm nhà nghệ thuật. Vị đại thần quả nhiên tìm được người ấy, nhưng không chịu thỉnh về nước, mà lại móc cặp mắt của người, đem về dâng cho vua và nói:

- Hạ thần đã móc mắt của nhà nghệ thuật rồi, họ sẽ không thể đi khỏi nước được.

- Vua nghe xong lấy làm bất mãn nói rằng:

- Người thật là đại dột, sở dĩ ta muốn thỉnh người là vì người có cặp mắt, có thể khám phá được của báu bị mai táng. Nay người hủy hoại cặp mắt của người rồi thì người ấy còn dùng vào việc gì được nữa!

** Chuyện này tỉ dụ: Phật giáo do nhận thấy các bậc đại đức cao tăng khắc khổ thanh tu trong rừng núi, phi thường cung kính rước về nhà cúng dường, không biết rằng làm thế chỉ ngăn ngại sự tu khắc khổ thanh đạm của các ngài, thậm chí làm cho các ngài hủy phá giới hạnh, lui sụt pháp lành, không thể thành công đắc quả.

Phật tử tại gia thường hay mắc bệnh mù quáng và lầm lớn. Hộ pháp không biết pháp, cúng dường không đúng pháp hoặc đem tình đời làm lem ố giới, định thanh cao của các bậc đại đức xuất gia, làm thế mình và người đều bị hại, gây nên tội lỗi không vừa.

37. Giết trâu

Xưa có một người nuôi 250 con trâu, thường thả ra đồng ăn cỏ.

Một hôm, có con cạp vô lấy một con ăn thịt. Người kia thấy thế, tự nghĩ thầm: "Trâu ta mất một con, không đụ số, ta còn dùng bầy trâu đây làm gì?" bèn đuổi cả bầy trâu xuống hố, chúng chết tuyệt không còn lấy một con.

** Chuyện này tỉ dụ: Phật tử xuất gia thọ trì "Giới cụ túc" hai trăm năm mươi rất hoàn hảo. Sau đó bất cẩn lỡ phạm một điều, đã không biết xấu hổ, ăn năn, sám hối cho trở lại thanh tịnh như xưa; mà lại lầm tưởng: "Ta đã phá một giới rồi, thì giới hạnh đã kém khuyết, dù có ăn năn giữ kỹ các giới cũng chẳng ích gì". Rồi từ đây ngang nhiên phạm giới không biết kiêng sợ, bỏ cả giới luật không hành trì. Người tu hành như thế cùng với người giết trâu như kia đều là hạng ngu si đáng thương cả.

38. Bảo nước đừng chảy

Thuở xưa có một người đi đường rất khát nước, xem thấy bên đường có cái hang, giòng suối từ trong ấy chảy ra nước trong leo lẻo, kế bên có cái thùng hứng nước đầy tràn. Người kia bèn kê miệng uống. Sau khi uống đỡ khát rồi, y chỉ cái thùng và nói:

- Ta uống đỡ khát rồi, vậy nước ơi! Đừng chảy ra nữa.

Nhưng nước vẫn y nhiên chảy mãi không ngừng. Người kia tức mình quá, đứng bên cái thùng chửi rủa om sòm. Mọi người thấy thế cười và trách anh ta rằng:

- Anh cần gì làm thế, hãy lánh đi nơi khác đi, hà tất phải bảo nước đừng chảy nữa.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời thường say đắm trong biển sanh tử tham ái, uống nước ngụ dục tanh hôi, đôi khi cũng cảm thấy chán chê, ước mong con ma ngụ dục lạc đừng đến quấy rầy, nhưng nào được như ý. Muốn thế ta cần phải đề phòng các giác quan, tự kiểm thảo lấy mình cho cẩn thận: Tạm đừng dính líu duyên trần, ý đừng vọng tưởng sự thế. Chớ nếu chẳng dụng công xả bỏ bợn nợ nơi lòng, mà chỉ mong muốn ngăn cảnh ngụ dục bên ngoài đừng đến quấy nhiễu, thì chẳng những không thể ngăn được miếng mồi ngụ dục (I), mà lại hằng bị nó lôi cuốn vào đường trụy lạc đau thương, mãi quay cuồng trong hố sâu tội lỗi, chẳng hy vọng ngày nào giải thoát được phiền não, mê lầm. Hành động như thế chỉ luống công vô ích.

(I) Ngụ dục: Tài, sắc, danh, ăn ,ngủ; hoặc là sắc, hương, thanh, vị, xúc, cảnh giới đây thường thường làm cho con người điên đảo, mê hoặc.

39. Sơn tường

Thuở xưa có một người, y đến chơi nhà người bạn, thấy vách tường nhà bạn sơn bóng loáng, ráo khô, sạch sẽ, mới hỏi rằng:

- Anh dùng thứ chi sơn quét vách tường đẹp thế?

Người bạn trả lời:

- Tôi dùng cám trộn với bùn và nước.

Người kia làm tường: Dùng cám mà còn tốt như vậy, nếu dùng nguyên lúa trộn với bùn mà sơn tường, thì chắc tốt hơn thế nữa.

Y bèn trở về nhà, dùng rất nhiều lúa trộn với bùn sơn lên vách. Kết quả chẳng những hoang phí một số lúa mà còn làm cho vách tường trở nên chỗ lồi, chỗ lõm không bằng, nhiều nơi sứt mẻ.

** Chuyện này tỉ dụ: Một số người hiểu lầm Phật pháp, hoặc tự cho mình là thông minh, tu bướng theo ức kiến của mình, rồi xa chánh pháp, thường thường mắc bệnh khổ công tu hành mà chỉ tổn hại không ích. Thí như phạm phu nghe Thánh nhân thuyết pháp rằng: Tu các pháp lành, sau khi chết sẽ được sanh thiên, hoặc được giải thoát; rồi họ tự làm lộn giết chết thân mình

mong được sanh thiên hưởng phước báo. Kết quả chỉ luống huyễn thân, đối với sự tu hành không được chi cả. Họ với người kia đều là hạng ngu si.

40. Người sói đầu tìm thuốc.

Thuở xưa có một người đầu sói không có một sợi tóc, về tuyết đông lạnh vô cùng, mùa hạ nóng không thể tả, lại bị muỗi mòng bu cắn rất là đau đớn. Chẳng nghe đồn có vị lương y có thể trị hết bệnh sói và bất cứ bệnh gì, khó trị cách mấy ông cũng đều trị lành.

Người bèn đến nơi thưa hỏi:

- Tôi có bệnh sói đầu rất đau đớn, nghe đồn ngài có thể trị lành bệnh tôi, cúi xin thương xót chữa cho tôi khỏi bệnh.

Lập tức vị lương y lột nón của mình ra đưa đầu sói cho xem và nói:

- Thấy chăng, ta tự mắc bệnh ấy và đau khổ vô cùng. Giả sử ta có thể trị được bệnh sói, thì ta đã tự chữa cho ta khỏi bệnh rồi.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời mắc chứng bệnh: Sanh, già, bệnh, chết rất khổ não; muốn cầu đạo trường sanh bất tử mà không chịu đến với Phật, Bồ tát là những bậc Thánh nhân siêu trần để cầu học đạo thoát ly, mà trở lại tự mình mù quáng, đến bốn ngoại đạo thỉnh cầu, dầu biết bọn ngoại đạo tự mình vẫn bị trôi lăn trong vòng sanh tử, luân hồi, không có pháp giải thoát, làm sao cứu được người.

Phần 05

41. Hai con quỷ tranh vật

Thuở xưa có hai con quỷ lợm được một cái rương, một cây gậy, một đôi guốc, con nào cũng đều cho là riêng mình được, tranh chấp lẫn nhau mãi không thôi.

Bây giờ có người chạy đến thấy thế hỏi chúng nó:

- Ba món này hữu dụng như thế nào, mà chúng bây giành nhau như vậy?

Hai con quý trả lời:

- Cái rương có thể hiện ra các thức ăn, áo mặc, mùng mền và tất cả tài sản. Cái gậy anh chỉ cầm nơi tay thì tất cả thù địch đều quy phục nơi anh, không dám chống cự. Đôi guốc cây này anh mang nó thì có thể dăng vùn đến phương xa trong nháy mắt.

Người ấy nghe xong, bảo hai con quý:

- Chúng bây đi nơi khác độ vài phúc rồi trở về, ta sẽ phân xử công bình cho.

Hai con quý tin lời người kia chạy nơi khác. Người kia vội vã ôm rương, cầm gậy, mang guốc bay lên hư không, rồi từ trên hư không, nói với chúng nó:

- Hiện tại chúng bây đã được sự công bình, vì không còn chi để tranh dành nhau nữa.

Hai con quý nghe xong, phi thường khổ não, đều bó tay chịu mất của, không biết làm cách nào nữa được.

** Chuyện này tỉ dụ: Sự bố thí cũng như cái rương báu, tất cả tư tài hưởng dụng ở cõi nhân, thiên đều từ trong nhưn lành bố thí mà có. Thiên định ví như cây gậy báu, người tu định có thể hàng phục được oán tặc, phiền não, tham, sân, si. Trì giới tỉ như đôi guốc báu, giới luật thanh tịnh được sanh thiên, hoặc chứng Niết bàn tịch tịnh. Hai con quý cũng như các tà ma ngoại đạo, bọn ngoại đạo ở trong ngoại đạo, bọn ngoại đạo ở trong pháp hữu lậu tìm cầu quả báo an vui, chung kết đều không thể toại nguyện. Chỉ có nhất tâm, nhất ý tu các hạnh lành như: bố thí, trì giới, thiên định v.v... Vì chỉ có những hạnh ấy mới có thể thoát ly khổ não chứng đạo Niết Bàn an vui.

42. Che da lạc đà

Thuở xưa có người thương gia cùng hai đệ tử dắt con lạc đà ra xứ ngoài tìm kế sanh sống, đem theo một ít hàng lụa quý giá vô song và mùng mền tốt đẹp tốt bọc; tất cả hàng hóa đều chở trên lưng con lạc đà. Đi được nửa đường con lạc đà chết, người thương gia bèn lột da lạc đà để lại, rồi sửa soạn đi trước, bảo hai người đệ tử ở lại xem chừng. Khi chia tay, y căn dặn hai người đệ tử:

- Chúng con hãy chăm nom chút vật này cho kỹ lưỡng, hãy căng da con lạc đà ra đừng để nó ẩm ướt.

Sau khi người thương gia đi rồi, không bao lâu thì trời mưa rất lớn, hai người đệ tử sợ da lạc đà bị ướt, bèn đem hàng lụa quý giá và mùng mền tốt đẹp dậy lên. Nhưng hàng quý giá đem so với giá tiền da lạc đà, đắt hơn gấp trăm ngàn lần ấy đều bị hư mục.

** Chuyện này tỉ dụ: Người học Phật pháp, không chịu nghiêm trì tịnh giới, tu định, khai huệ mà chỉ một bề lo tu bồi công đức thí tài như: xây tháp, tạo chùa, cúng thí cho chung tăng v.v... Hành động như thế chỉ là bỏ gốc theo ngọn, không thể thoát ly sanh tử chúng quả Niết bàn.

Vì lẽ đó, Phật tử trước phải lo tinh nghiêm hộ trì giới luật, rồi sau mới tu tài thí và các hạnh lành, như hai người đệ tử của gã thương gia, phải trước lo giữ gìn những hàng hóa quý báu, rồi sau hãy gìn giữ da con lạc đà, như thế mới là hợp lẽ.

43. Mài đá

Thuở xưa có một người mỗi ngày chuyên tâm mài một viên đá lớn, trải qua nhiều năm trở thành viên đá nhỏ, kết quả chỉ có thể đem làm đồ chơi, không dùng được việc gì cả. Người kia làm một việc phí nhiều thì giờ và lao lực mà kết quả không có chi đáng kể.

** Chuyện này tỉ dụ: Nhiều người tinh cần lao khổ tu học phải nên chí cầu đạo quả cao siêu, trái lại, chỉ cầu chút danh lợi, chỗ dụng công rất nhiều mà thu hoạch rất ít, hoặc giả rủi ro lâm lạc, trở lại tăng thêm tội lỗi không cùng.

44. Ăn bánh

Thuở xưa có một người đương khi đói bụng, đến tiệm bánh mua bánh ăn, ăn một loạt sáu cái mà vẫn không no; mua thêm cái thứ bảy, vừa ăn được nửa cái thì no. Lúc bấy giờ y rất hối hận vừa vả miệng vừa nói rằng:

- Sao ta ngu ngốc không biết cần kiệm thế! Như quả sớm biết chỉ ăn nửa cái sau no, thì nên mua nổi nửa cái bánh sau; mua ăn làm chi sáu cái bánh trước cho hao phí thế?

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu hành phải cần khổ tu học trải qua nhiều thời gian mới có ngày được quán thông chứng ngộ. Có một ít người không bền

chí cần tu, chỉ ước mong mau chứng ngộ, cùng với người ăn báng kia để là hàng quan niệm sai lầm đáng thương.

45. Giữ cửa

Thuở xưa có một người có việc cần đến phương xa, khi sắp đi, kêu người nô bộc dặn:

- Con ở nhà phải coi chừng cửa nẻo cho cẩn thận và xem lại giầy buộc con lừa có chắc chắn không, đừng để nó sút giầy chạy mất.

Sau khi người chủ đi rồi, ngày nọ, xóm gần có đờn ca xướng hát rất vui tai. Người nô bộc biết có đám hát vui như thế, trong lòng rộn rục không yên, muốn đi xem hát. Bây giờ bèn gỡ cửa buộc lên dựng lừa, dắt lừa đi xem hát.

Sau khi người nô bộc đi rồi, kẻ trộm vào nhà vợ vét hết đồ đạc, tiền của, không còn một món.

Khi người chủ trở về thấy trong nhà đồ đạc, tiền của bay đi đằng nào sạch trơn, rất lấy làm quái lạ, liền tra gạn người nô bộc rằng:

- Tại sao có việc lạ đời như thế?

Người nô bộc trả lời:

- Ông chủ bảo tôi giữ cửa, xem chừng giầy buộc lừa và con lừa, bây giờ ba món ấy đều còn đủ, không sót một vật nào. Ngoài ra tất cả tôi đều không biết.

Người chủ nghe nói thế tức giận vô cùng, nổi cơn thịnh nộ trách mắng người nô bộc rằng:

- Ngươi là đồ ngu ngốc, bảo ngươi giữ cửa, chính là vì giữ những tài vật trong nhà, bây giờ tài vật đã mất hết, còn lại những cánh cửa dùng vào việc gì?

** Chuyện này tỉ dụ: Đức Như Lai dạy bảo chúng ta phải luôn luôn thâm nhiếp tâm niệm, giữ gìn sáu căn môn, đừng để giác sáu trần xâm nhập. Có một ít người không chịu nghe lời Phật dạy, trở lại tham cầu danh lợi, mơ tưởng ăn ngon mặc đẹp, của nhiều, giữ chắc con lừa vô minh và sợi dây tham ái, mở rộng cửa lớn sáu căn; kết quả bị bọn trộm cướp sáu trần phiền

não xâm nhập; tất cả tài bảo công đức, đạo phẩm đều mất, hằng trôi lăn trong biển sanh tử nghèo cùng.

46. Ăn trộm trâu

Thuở xưa có một người cùng làng, ăn trộm một con trâu, đem giết ăn thịt. Người mất trâu đi tìm đến làng ấy, thấy bọn họ mới hỏi rằng:

- Trâu ta có trong làng người không?

Bọn ăn trộm trâu trả lời:

- Chúng ta không có làng.

Trong làng của các người có một cái ao, các người ở bên bờ ao giết trâu ta ăn thịt phải không?

- Chúng ta không có ao.

- Bên ao có một bụi cây phải không?

- Cũng không có bụi cây.

- Các người ăn trộm trâu ở phía đông phải không?

- Không có phía đông.

- Các người ăn trộm trâu vào lúc chính Ngọ phải không?

- Không có chính Ngọ.

- Cứ theo lời người nói: Không có làng, không có ao, không có cây, thôi cho được đi. Không lẽ trong vũ trụ không có phương Đông, không có chính Ngọ? Do đây ta biết chắc lời các người đều là gian dối không thể tin. Trâu của ta nhất định là các người bắt trộm ăn thịt rồi, không còn chối cãi gì nữa.

Bọn dân làng ấy không còn đường chối cãi đành phải cúi đầu nhận tội ăn trộm trâu.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu hành theo pháp của Phật mà đi phá giới phạm trai, thường thường che giấu tội ác, không chịu phát lồ sám hối, cải dữ làm lành, trở lại luôn luôn mượn đủ lý lẽ, bào chữa thuyết của mình, nhưng kết

quả không thể nào che dấu nỗi tội ác đã tạo phải chịu đủ khổ não đau buồn. Chỉ có những ai mạnh mẽ thừa nhận tội lỗi của mình đã trót tạo, khẩn thiết phát lời sám hối tội khiên, mới có thể bước lên đường giải thoát của chủ Phật.

47. Giả tiếng oan ương

Thuở xưa có một quốc gia đến ngày lễ khánh tiết các hàng phụ nữ dùng thứ hoa quý đẹp tên là ưu-bát-la giắt trên đầu, làm món đồ trang điểm tuyệt diệu.

Bây giờ có một người đàn ông nghèo thương vợ vô cùng; ngày lễ khánh tiết gần đến, các phụ nữ đều đã dự bị thứ hoa đẹp ấy để trang điểm, còn vợ y không có. Chị vợ biết chắc chắn mười phần mất thể diện, than với chồng rằng:

- Anh làm thế nào có hoa ưu-bát cho em trang điểm, em mới mãi mãi làm vợ anh, nếu không em xin ly dị.

Anh chồng nghe thế hoảng hốt lo sợ vô cùng, nhưng anh có tài giả tiếng chim oan ương, giống như hệt. Bây giờ mới nghĩ rằng: "Trong ao vua có rất nhiều hoa ưu-bát, ta tìm cách ăn trộm một ít cánh giả sử rủi ro người giữ ao biết được thì ta giả kêu tiếng chim oan ương.

Nghĩ thế rồi anh ta đi đến ao vua trộm hoa. Đương khi thò tay bẻ, làm mặt nước trao động rung rinh, người giữ ao hay được hỏi rằng:

- Ai trong ao đó?

Anh ta kinh hoảng bối rối quên giả kêu tiếng chim oan ương, bèn vụt miệng nói:

- Ta là chim oan ương,

Người giữ ao nghe tiếng biết tiếng người bèn đến ao bắt anh giải đến vua trị tội.

Trong khi đi đường anh ta giả kêu tiếng oan-ương giọng in không khác một tí. Người giữ ao cười nhạt nói rằng:

- Hỡi này không giả kêu, bây giờ mới giả kêu chẳng là vô ích?

** Chuyện này tỉ dụ: Phàm muốn làm việc chi phải làm ngay cho kịp thời, không nên chuyện đang làm ngày nay mà cứ dần dà để đến ngày mai ngày mốt; đến khi thời cơ thuận tiện qua rồi, hối hả làm cũng không kịp. Có một số ít người trọn đời làm ác, không bao giờ biết tự xét lại mình, đến khi sắp chết mới tỉnh ngộ ăn năn làm lành, lánh dữ, nhưng than ôi, có kịp đâu nào! Đành phải tùy thời nghiệp ác báo.

48. Chó và cây

Thuở xưa có một con chó ngủ dưới gốc cây, thỉnh thoảng có một trận gió thổi đến, cành cây gãy rớt trên lưng. Nó hoảng kinh chạy lại một chỗ trống dừng lại nghỉ, mắt vẫn nhắm, không thấy nhánh cây do dây gãy đập vào lưng, cũng không trở lại xem bụi cây nọ. Đến chiều nó vẫn còn ở tại đó nghỉ ngơi. Nhưng một lúc, sau nó mở mắt ra ngó tứ phía, thấy xa xa có một trận gió thổi qua các hàng cây, làm cho nhánh lá không ngưng chuyển động. Nó tự nói một mình: "Cây gọi ta trở về chỗ cũ".

Thế rồi nó bon bon chạy về dưới gốc cây xưa.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu học Phật pháp, chí nguyện phải kiên quyết không dời đổi, không nên vì sự trưởng la rầy quở trách, liền muốn bỏ đi. Trong thời gian lìa thầy cách bạn gặp nhiều nghịch cảnh khổ tâm, rồi ăn năn muốn trở về thân cận với sư trưởng.

Đi đi lại lại luống phí thời gian, thật là hành động sai lầm đáng thương xót.

49. Vị tiên làm lộn

Thuở xưa có hai đứa nhỏ chơi tại bờ sông, chúng nó vớt được một sợi lông trên mặt nước. Bây giờ chúng nó mới tranh luận: Một đứa nói râu của Tiên, một đứa nói lông cọp, mỗi đứa đều có lý lẽ của mình là đúng hơn, mỗi đứa đều có do xác đáng, không đứa nào chịu nhường.

Bây giờ có một vị tiên từ bờ sông đi lại, chúng nó bèn đến thỉnh cầu phán đoán dùm. Vị tiên không trả lời ngay câu hỏi của chúng, mà thò tay trong đẫy mình lấy ra một nắm hạt vừng và gạo, bỏ vào miệng nhai ngấu một hồi, nhổ ra trên bàn tay trắng nõn, đưa cho chúng nó xem và nói:

- Nay các em, vật gì trong tay ta thật giống phân con chim sẻ.

Hai đứa nó chẳng hiểu gì.

Vị tiên đáp không đúng lời chúng nó hỏi.

** Chuyện này tỉ dụ: Có người thuyết pháp ưa nói lý suông, viễn vong mơ hồ không rõ rệt, còn chánh lý thì không chịu thuyết trình, đối với người đã không lợi ích, mà tự mình chỉ luống nhọc tinh thần. Tình trạng tổn mình hại người ấy cùng với vị tiên đáp không trúng đề, đều là chuyện đáng chê cười cả.

50. Sửa lưng gù

Thuở xưa có một ngài lưng gù, mời lương y điều trị. Lương y bèn dùng một ít sữa thoa trên lưng, rồi đè người kia ở giữa hai tấm ván, để nằm trên thềm nhà như người thương. Người ấy đau đớn không thể tưởng tượng và hai tròng con mắt đều lọt ra ngoài, rốt cuộc lưng gù vẫn không trị được.

** Chuyện này tỉ dụ: Có người muốn tu phước lành, làm việc bố thí, lại dùng những thủ đoạn phi pháp gian tham, tranh đoạt một cách khéo léo, tranh thủ tiền tài không chính đáng, đem ra thọ dùng: Xây tháp, cất chùa, bố thí, cúng Tăng và lên tượng Phật. Kẻ ấy cũng như vị lương y đem hai tấm ván ép lưng gù, mong chữa trị cho ngay thẳng và làm thế cũng chỉ tạo thêm nghiệp ác trầm luân, tăng gia khổ não, không thể viên thành công đức bố thí phần nào.

Phần 06

51. Người tứ gái

Thuở xưa có năm người chung tiền lại mượn một tên tứ gái. Một trong năm người bảo tên tứ gái rằng:

- Con hãy giặt quần áo cho chú.

Bọn người kia cũng bảo giặt quần áo cho mình.

Năm người đều bảo giặt một lượt, khiến tên tứ gái phi thường khó khăn, không có phương pháp gì để đối phó. Cô ta thầm nghĩ rằng:

- Ta chỉ có thể trước giặt cho một người đã, rồi sau mới giặt tiếp cho người thứ hai.

Bây giờ cô ta đem quần áo của một người giặt trước, người thứ hai thấy thế nổi sần ùng ùng:

- Chúng ta đồng xuất tiền ra mướn mày, tại sao mày chỉ giặt riêng cho một mình người đó?

Y liền đánh tên tớ gái mười roi. Tên tớ gái chỉ giặt trước cho một người chủ, mà bọn người chủ kia đều nổi cơn thịnh nộ đối với cô ta, và đều đánh cô ta mười roi đáng địch.

Thương thay cô tớ gái vô cớ chịu đòn.

** Chuyện này tỉ dụ: Y theo kinh Phật nói: Thân đây do nhân duyên phiền não hợp thành. Vì thế thân này không thể hằng chịu sanh, già, bệnh, chết ép bức, không thể tự thoát ly; cũng như tên tớ gái bị năm người chủ đánh không khác.

52. Trò vui giả dối

Thuở xưa có một nhà âm nhạc trứ danh, vua thỉnh vào cung điện tâu, và hứa trả một ngàn tiền vàng.

Chùng điể tấu xong xả, vua không chịu trả tiền. Nhà âm nhạc theo đòi mãi, mà vua quyết tâm không đưa, lại nói;

- Người tấu nhạc cho ta nghe, chẳng qua khiến cho ta thưởng thức một trò vui luống dối. Ta hứa trả tiền cũng chỉ là muốn cho người luống vui mừng mà thôi.

** Chuyện này tỉ dụ: Những điều thế gian cho là vui, kỳ thật đều là giả dối. Ở trong cuộc đời vô thường huyễn hóa, sanh diệt biến thiên, không có một phút giây ngưng nghỉ, như trăng dưới nước, bóng trong gương, là sao tìm được sự an vui chơn thường vĩnh viễn.

Nếu người không hiểu được đạo lý này, thì chỉ tự sanh phiền não.

53. Lão sư bị hành hạ

Thuở xưa có một lão sư có hai người đệ tử theo hầu, vì chân ông có bệnh không dũi ra được, thường thường chóng nặng đi, ông nhờ hai người đệ tử ấy thường ngày không hòa thuận với nhau. Người nào cũng nói:

- Không phải ta chán ghét người, mà chính là người chán ghét ta.

Hai người coi nhau như oan gia nghiệp báo.

Hôm nọ, một người có việc đi nơi khác, người ở lại nhà bèn dùng đá đập gãy cái chân lão sư mà người đệ tử đi vắng thường ngày xoa bóp. Khi người kia trở về, thấy vậy phi thường phẫn nộ, định tâm báo thù, lập tức dùng đá đập gãy cái chân lão sư, mà người học trò ở nhà thường đấm bóp.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu học Phật pháp thường có tình trạng này: Phái đại thừa bài xích tiểu thừa, hoặc giả tiểu thừa chê bai đại thừa, hoặc tôn giáo nọ vô cơ phản độn tôn giáo kia. Phật tử tranh chấp như thế, chính là tay mình đem kinh giáo của Phật hủy diệt.

54. Đầu rắn và đuôi rắn tranh cãi

Một hôm nọ, đầu rắn và đuôi rắn sanh ra tranh chấp lẫn nhau.

Đuôi rắn nói: - Hôm nay để ta đi trước.

Đầu rắn trả lời: - Thường thường ta đi trước, tại sao nay người đòi đi ngược như vậy?

Đầu rắn và đuôi rắn điều nhận thuyết của mình có lý hơn, tranh chấp với nhau mãi. Rốt cuộc đầu rắn chuyển mình đi trước, đuôi rắn bèn quấn chặt vào thân cây không nhả, đầu rắn đi không được, đành phải nhường cho đuôi rắn đi trước mình. Nhân vì đuôi rắn không có mặt nên chạy lui vào hầm lửa bên đường, làm cho toàn thân rắn đều bị cháy thui trong lửa.

** Chuyện này tỉ dụ: Thầy trò phải kính mến lẫn nhau, có một số người đệ tử chê thầy già cả lẫn lộn, muốn dành quyền lãnh đạo của thầy, không tôn kính bậc sư trưởng. Nhưng vì đệ tử tuổi còn thơ, không có kinh nghiệm, không tôn trọng kỷ luật, quy điều, ra làm việc thường hay lầm lạc, thường bị thất bại nặng nề.

Chính mình phải chịu sự đại tổn thất.

55. Cạo râu vua

Thuở xưa có một ông vua có người hầu cận thân tín người hầu cận ấy bình nhật rất trung thành. Vua phi thường tín nhiệm. Có lần vua đem quân đi giao

chiến nguy hiểm. Người hầu cận không đoái đến thân mạng mình, can đảm nhảy vào giải vây cứu thoát, bảo vệ cho vua được an toàn, do đó vua phi thường cảm phục. Bây giờ vua mới hỏi rằng:

- Hiền khanh muốn cái chi trăm đều ban cho cả.

Người hầu cận ấy trả lời;

- Hạ thần không yêu cầu điều chi hết, chỉ xin cạo râu vua.

Vua cười trả lời;

- Hiền khanh muốn vậy, trăm rất bằng lòng để hiền khanh mãn nguyện.

Sau đó, mọi người nghe được việc ấy, bèn chế cười anh ta là đồ ngu si. Phải chi yêu cầu vua cho nửa giang sơn gấm vóc để cai trị, hoặc giả giúp cho một cơ hội thuận tiện học hành, chắc chắn vua sẽ ưng, thuận. Tại sao lại không yêu cầu những điều cần thiết ấy, mà chỉ xin được cạo râu vua, quả thật là người đại ngu ngốc.

** Chuyện này tỉ dụ: Sanh được thân người rất khó, được nghe Phật pháp lại càng khó hơn. Chúng ta diễm phúc đã được thân người, lại được nghe Phật pháp, đầy đủ hai nhân nguyên khó được rồi. Đâu nên dùng tâm trí nhỏ hẹp, chỉ vâng giữ chút ít giới luật, liền cho mình đã đầy đủ hoàn toàn, không cầu tấn tới, không cầu diệu Pháp Niết bán. Vĩnh viễn bị trôi lăn trong vòng sanh tử, trở lại cho là được lợi ích lớn lao, đến nỗi đời đời mãi si mê lầm lạc, cùng với người hầu cận xin được cạo râu vua đều là hạng đáng chê cười.

56. Cái không có

Thuở xưa có hai người đi đường, thấy một người đẩy chiếc xe đầy cây vừng sống, bị sa vào vũng bùn không thể kéo ra. Bây giờ người kéo xe yêu cầu hai người kia rằng:

- Các bạn làm ơn kéo hộ tới chiếc xe này lên khỏi bùn.

Hai người đồng hỏi:

- Chúng tôi kéo hộ xe cho bạn, bạn sẽ đền ơn cho chúng tôi bằng thứ gì.

Người đẩy xe trả lời:

- Không có vật gì đền ơn các bạn cả.

Bây giờ hai người xúm xít lại kéo hộ chiếc xe ra khỏi bùn. Bọn họ theo đòi người đẩy xe đền ơn.

- Hãy đem cái "không có" cho chúng tôi đi.

Người đẩy xe lại nói:

- Không có gì hết.

Một trong hai người bướng bỉnh yêu cầu:

- Hãy đem cái "không có" cho chúng tôi. Tuy tôi không biết cái "không có" ra làm sao cả, nhưng phải là cái "không có".

Người kia nói thế rồi, chia tay ra mãi, để đợi cầm lấy cái "không có" không chịu co tay vào. Người kéo xe bối rối không biết làm thế nào để giải quyết.

Trong lúc ấy, một trong hai người hiểu ra lẽ thật, vừa cười vừa nói với người bạn rằng:

- Thôi chúng ta nên đi, bắt tất phải nhiều lời qua lại. Người đẩy xe nói "không có chi hết" chính là đã ban cho chúng ta cái "không có" rồi.

** Chuyện này hội ý trong cảnh giới "không, vô" nói không có chi hết, trở lại chấp cái "không có". Tỷ như người thể hội lý "không vô" trở lại chấp cái hình tướng "không vô" hiển hiện, bèn bị sa lạc vào cảnh giới "vô sở hữu xứ thiên".

Một trong hai người nhận biết không có cái "không có" ví như người đã khế nhập lý được chơn không: "không", "vô tướng", "vô nguyện".

57. Bị đập rụng răng

Thuở xưa có một phú ông, xung quanh có rất nhiều người hầu hạ cung kính; trượt mắt, họ thường khen ngợi ca tụng ông. Phú ông có bệnh thường khạc đàm, mỗi lần khạc ra, thì bao nhiêu là người tranh nhau đập lên đàm rãi ấy.

Trong đó có một người thường đến sau, không đập được lên đàm của phú ông đã nhỏ, trong tâm rất buồn rầu, tự nghĩ: "Gia sử đợi đàm nhỏ trên đất rồi

mới đập lên, thì ta không đập được. Chi bằng khi phú ông sắp nhỏ đàm ta đập trước".

Sau khi quyết tâm như vậy rồi, cho đến lúc phú ông vừa tăng hắng một tiếng, chính là sắp khạc đàm y bèn vội vã xô mọi người, lấn vào đập trên mặt phú ông một cái đích đáng. Y dùng sức quá mạnh đập lên, khiến cho phú ông bị rụng răng, sức môi, méo miệng.

Phú ông quá đau đớn, buồn rầu bèn hỏi:

- Tại sao người nỡ đập sứt môi ta?

Người kia trả lời:

- Tôi mến ông lắm, thường tưởng sẽ được đập lên đàm của ông, nhưng mỗi lần tôi muốn đập, thì người khác lại tranh, xô tôi ra; vì thế hôm nay tôi đập trước trên mặt ông khi đàm ông sắp ra đến miệng.

Phú ông nghe rồi vừa nổi giận vừa tức cười.

** Chuyện này tỉ dụ: Vô luận làm một việc gì, cần phải đợi thời cơ. Thời cơ chưa tới dù miễn cưỡng làm, cũng chẳng thành công, trở lại sinh nhiều khổ não. vì thết mỗi khi cần làm việc chi cần phải suy nghĩ và quan sát cho kỹ càng, có hợp thời hay không đã, rồi hãy ra làm thì chắc chắn mười phần thành công rục rờ.

58. Chia của

Thuở xưa trong nước Mala có một người giòng Sát-đế-lợi mắc bệnh hiểm nghèo, biết mình sắp chết, bèn gọi hai đứa con lại trời trăng:

- Sau khi cha chết, các con đem tài sản của cha chia với nhau cho đồng đều.

Chẳng bao lâu người cha chết. Hai đứa con y theo lời di chúc của cha, đem tài sản chi làm hai phần đồng đẳng. Nhưng chia đi chia lại hoài cũng không đều được. Người anh nói phần của người em nhiều, người em nói anh chia không đồng đẳng. Hai anh em tranh chấp mãi không thôi, mới đến một ông lão, nhờ giải phân; ông lão bảo hai anh em nó:

- Ta có một biện pháp, khiến hai anh em được vừa lòng: Dem mỗi món đồ cắt ra làm đôi, mọi người một nửa, như thế há không đồng đều ư?

Hai anh em nghe rồi đều đồng ý, bèn đem quần áo mỗi cái cắt làm hai, lại đem nào nôi, bình, chén, bát và tất cả các đồ đạc như: Bàn, ghế, chiếu, giường, bát luận thứ chi đều chia làm hai phần cả, thậm chí tiền bạc cũng chặt làm đôi. Làm cho tất cả đồ đạc, tiền của trong nhà trở thành đồ bỏ.

** Chuyện này tỉ dụ: Nghĩa lý và pháp môn tu hành trong Phật pháp đều là để cởi mở sự buộc ràng. Đối cơ thuyết pháp đều có cơ nghi và nguyên tắc, có môn bình đẳng, có môn sai biệt, đều là tùy nghi vận dụng cho hợp thời. Không phải như bọn ngoại đạo ngu si, cho chỗ ức kiến của mình là phải, chấp chắc một pháp cho là hoàn toàn. Kết quả, chánh pháp rất hoàn hảo vào tay bọn họ liền bị hủy hoại trộn pha trở thành tà pháp vô ích. Do đó người tu hành không nên tin theo ngoại đạo tà sư, hủy bỏ chánh hạnh, chê bai chánh pháp, mà phải đắc tội vô cùng lớn lao.

59. Xem làm bình

Thuở xưa có hai người đồng đi hội nghị, đi giữa đường thấy người thợ đồ sứ đang làm bình sành, làm rất khéo, hai người bèn đứng lại xem. Sau đó một trong hai người, biết mình xem đã lâu lắm, lật đật đi đến hội nghị cho kịp giờ. Trong cuộc hội nghị có đãi một bữa tiệc trọng đại và tặng phẩm vật quý giá vô cùng.

Còn người kia cứ đứng yên xem làm bình và tự nghĩ "Ta xem làm xong một cái bình rồi hãy đi". Nhưng thợ đồ sứ làm xong cái nọ lại làm tiếp cái kia, người kia cứ đứng xem từng cái một cho đến chiều tối mà vẫn còn ở đó xem, không đi hội nghị được, bụng lại đói như cáo, rốt cuộc không được việc gì cả.

** Chuyện này tỉ dụ: Thế nhân thường bị việc đời ràng buộc luống qua ngày giờ quý báu của kiếp người. Đối với vấn đề giải thoát sanh tử và chứng ngộ Phật thừa, không chịu siêng năng tấn tới lý hội tu học, cứ dằn dụa qua ngày, đành chịu trầm luân nơi bể khổ! Vì thế Phật tử cần phải giác ngộ cuộc đời là vô thường, thời giờ quý báu, cố gắng tấn tu Phật pháp cho kịp thời.

60. Thấy vàng dưới nước

Thuở xưa có một người chạy đến bờ ao, xem thấy dưới đáy ao có miếng vàng lấp lánh, bèn lội xuống nước để tìm vàng, mò tìm mãi không có mà thân thể mỗi mết vô cùng. Y lên bờ ngồi nghĩ. Một hồi nước đứng lạng trong, y dòm xuống nước lại thấy vàng lấp lánh. Y bèn lội xuống nước tìm

lại, tìm mãi khắp ao mà vẫn không có chi. Bây giờ ngồi trở lại, nhìn xuống ao với một vẻ thèm thuồng.

Sau đó người cha đi tìm thấy y đang ngồi nơi đây, với vẻ mặt ngờ ngát bơ phờ, ông hỏi y đang làm gì đó. Y trả lời:

- Con thấy có vàng dưới nước, con vào tìm đã hai lần nhưng không có, chỉ toàn là bùn. Giờ đây thân con mỏi mệt quá không thể chịu được.

Người cha đến bờ ao dòm xuống nước xem thử, mới biết rõ đó là cái bóng của miếng vàng, còn miếng vàng thật phải ở trên cây gần đây.

Ông bảo con:

- Con leo lên cây tìm vàng thử!

Người con không hiểu hỏi cha rằng:

- Rõ ràng ở dưới nước, tại sao lại tìm trên cây?

Người cha nói:

- Trong nước chỉ có cái bóng vàng, còn vàng thật ở trên cây mới phải. Con lên cây tìm đi, có lẽ do chim ngậm lại để trên ấy.

Y nghe lời cha leo lên cây tìm kiếm, quả nhiên có một miếng vàng mắc trên đó.

** Chuyện này tỉ dụ: Chúng phàm phu đều ở trong thế pháp hư vọng nhưng vững bền, nhu hòa trong gương, trăng dưới nước, đem cho kiến thức sai lầm cho là chơn thật. Vọng chấp có ngã chơn thường còn, không biết trở lại cầu nơi bản tâm mình tính, cứ mãi theo cảnh trôi lăn, xoay vần trong biển khổ, bỏ gốc theo ngọn, luống nhọc tinh thần mà không ích lợi chi cả.

Phần 07

61. Tạo hình người

Giáo đồ của đạo Bà-la-môn thường tuyên truyền với mọi người rằng: Đai Phạm Thiên Vương là chủ tể tạo ra muôn vật, tất cả muôn vật đều từ kia tạo ra.

Phạm Thiên có một đệ tử có ý tưởng muốn tạo người, ngày nọ tự mình nắn một hình người kỳ dị: cổ thì nhỏ, đầu thì to, bàn tay rất lớn, mà cánh tay lại nhỏ phi thường, bàn chân nhỏ tí mà gót chân thì lớn kinh người. Y đem hình người ấy đến hỏi Phạm Thiên:

- Thầy xem con tạo hình người này nó giống thứ chi?

Phạm Thiên đáp:

- Nó giống một con quỷ!

** Chuyện này tỉ dụ: Ngoại đạo thường thường bắt chước lý vô ngại viên dung, hoạt bát mà cụ thể Phật pháp, nhưng vì bọn họ tu thân không có thức học chân tu, hiểu biết chút ít mà muốn phô trương Phật pháp. Thường thường hình như đúng với Phật pháp mà kỳ thật là sai, trọn thành tà pháp, chấp trước, ngu si, trộm danh dối thể.

Phạm Thiên tạo người chỉ là câu chuyện ngụ ngôn, kỳ thật thân chúng sanh đều do nhân quả nghiệp lực của mọi loài gây tạo, không phải do Phạm Thiên.

Phật pháp không chấp trước "hai bên" đã không chấp, "đoạn diệt" cũng không chấp "thường trụ", mà thuyết minh các chúng sanh các pháp đều từ nhân duyên sanh.

62. Ăn thịt gà

Thuở xưa có một người mắc bệnh trầm trọng, mời vị lương y danh tiếng đến xem mạch.

Lương y bảo:

- Ông nên thường ăn thịt gà con, bệnh sẽ dần dần thuyên giảm.

Người bệnh nghe theo lời lương y, sai người ra mua một con gà con về ăn thịt, y ăn một con rồi không ăn nữa. Lương y đến xem mạch lại cho y, hỏi y sau khi ăn gà con luộc, bệnh tình như thế nào?

Y trả lời:

- Tôi không biết ra sao. Tôi chỉ ăn có một con gà nhỏ, theo tôi tưởng ném một lần với ăn hoài cũng vậy.

Lương y nói:

- Tại sao ông không ăn nữa? Ông phải ăn luôn mới có thể trị lành, chớ ăn một con làm sao lành được?

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu học Phật pháp phải thường học rộng hỏi nhiều, tinh tấn thật tiến tu mãi mãi. Phạm phu ngoại đạo, thường chỉ chấp một pháp, hoặc tìm hiểu chút ít rồi thôi, không có tâm bền bỉ, đương nhiên không thể trị được bệnh độc phiền não ngu si.

63. Chạy trốn

Thuở xưa tại nước Càn Đà Vệ có một đoàn ca kịch, nhân vì trong nước phát sanh nạn đói hiểm nghèo, bọn họ mới sửa soạn hành lý ra nước ngoài phò diễn. Đường đi phải trải qua hòn núi Bà La Tan, nghe đồn trong núi có con quỷ la sát, nó thường ăn thịt người; nhưng đến núi thì trời đã tối, không thể lên chợ được, đoàn hát đành phải ngủ lại đó một đêm.

Trên núi gió nhiều càng lúc càng lạnh, bọn họ phải nhúm lửa để hơ, cả bọn đều nằm ngủ bên đống lửa. Trong bọn có một người phát bệnh nóng lạnh không chịu được hơi lạnh bên ngoài, bèn lấy một bộ đồ diễn kịch mặc nhưng lại lấy nhằm bộ đồ diễn lớp quỷ la sát mặc vào, ngồi bên đống lửa hơ ấm.

Sau đó, một người trong bọn thức dậy, ngốc đầu dòm thấy bên đống lửa có người mặc đồ của quỷ la sát ngồi, sấn sát không chịu xem kỹ lưỡng, tưởng là quỷ thật ngồi rình, lập tức ba chân bốn giò cắm đầu chạy một mạch, cả bọn nghe ồn ào đều giật mình thức dậy, không rõ đầu đuôi cũng cắm đầu chạy theo. Bây giờ người mặc bộ đồ quỷ la sát thấy cả bọn đồng chạy rất nhanh, không hiểu át giáp gì cũng chạy theo sau lưng bọn họ. Khi bọn chạy trước vừa chạy vừa nhìn lại sau, thấy phía sau có con quỷ la sát rượt theo rất

gấp, kinh hoàng phi thường bèn gắng sức chạy như điên, không quản chong gai đã chẳng kể suối sông lạch nguồn, băng chạy trời chết, thân thể cả bọn đều bị thương, tinh thần tán loạn. Bọn họ chạy đến sáng nhìn ngoài lại xem kỹ người mặc đồ la sát chạy theo sau không phải là quỷ thật. Cả bọn hoàn hồn dừng chân lại.

** Chuyện này tỉ dụ: Chúng sanh thường ở trong vòng phiền não buộc ràng, trong rừng "ngã kiến" mê muội. Do đây ở trong bản tâm thanh tịnh vọng khởi vô minh, lưu chuyển sanh tử, hằng chịu sự khổ nã sợ sệt vô cùng, không phút nào được tự do giải thoát. Nếu như có thể phá trừ được "ngã kiến" mê lầm, tiêu hủy được tạp khí phiền não, "tâm cuồng vọng nếu hết tức là bồ đề", thì ngay nơi nhứt dụng hằng ngày, tâm thể chơn như, thanh tịnh, viên minh, tịch chiếu xưa nay của chúng ta hiển hiện, lại có gì đáng lo sợ hoảng kinh. Chính nghĩa là: "Trong trời đất vốn vô sự, người ngu tự quấy nhiễu mình".

64. Quỷ trong nhà cũ

Thuở xưa có một cái nhà cũ, không có người ở đã lâu thiên hạ đồn đãi có quỷ ở trong ấy, ai nấy kinh sợ phi thường không dám vào ngủ. Bây giờ có người tự cho mình rất can đảm, tuyên bố với mọi người rằng:

- Tôi không sợ gì cả, chiều nay tôi sẽ vào đó ngủ cho mà coi! Đến chiều quả thật người ấy đi vào đó ngủ. Người này đến nơi chạy vào xô cửa. Người đến trước tưởng là quỷ lại, bèn rình tẩm phen ngăn ngang cửa không cho người kia vào; còn người phía ngoài xô cửa tưởng bên trong nhất định là quỷ, rần sức xô cánh cửa cho bật ra muôn vào đánh nhau với quỷ. Sau đó xô được sấn vào, hai người đánh nhau dữ dội. Đánh nhau cho đến sáng, hai người nhìn rõ mặt nhau mới biết đều không phải là quỷ, trận ác chiến mới dừng.

** Chuyện này tỉ dụ: Trên đời thường có hai đối phương tranh chấp lẫn nhau, ai cũng tự cho mình có lý; kỳ thật cả hai đều là người sai lầm.

Biết không, tất cả sự vật trên thế gian đều do nhân duyên tạm thời hòa hợp sanh khởi; như duyên biệt ly phân tán đều quy về nơi tiêu diệt, bại vong. Phân tử cho chín chắn, trong ấy không có một cái gì cố định, bất biến, có thể tự làm chủ tử (ngã) tạo thành? Nhưng người đời phân đồng chẳng hiểu đạo lý ấy, ở trong pháp hư vọng tự tán lãng xãng, đua nhau đấu tranh kiên cố, dù

như hai người làm nhau là quý ầu đả với nhau, đều là hạng ngu si đáng thương cả.

65. Ăn bánh độc

Thuở xưa có một người đàn bà không yêu chồng mà lại có ác cảm. Chị ta đòi ly hôn, nhưng pháp luật không cho phép, lòng rất buồn rầu, trong từng giờ phút tìm phương pháp để mưu hại chồng. Chị ta suy đi nghĩ lại, không có cơ hội thuận tiện ra tay.

Đến hôm nọ, chồng chị sắp đi ngoại quốc, chị ta chụp ngay cơ hội may, bèn làm năm trăm cái bánh, lén trộn thuốc độc vào trong, bảo chồng mang theo làm thức ăn đỡ dạ trên bước đường thiên lý. Chị ta nói với chồng rằng:

- Anh đi ngoại quốc, lúc nào đói bụng lấy bánh này mà ăn.

Người chồng không rõ tình cảnh ra sao cả, rất cảm kích lòng tốt của vợ mình, ngâm ngùi từ biệt vợ, sồn sang cất bước phương xa.

Ngày thứ nhất, người kia đi rất khỏe, qua ngo mà đã đến nước ngoài; vì y không đói bụng, nên không ăn đến một cái bánh mang theo. Đến tối ngủ trong rừng, y rất sợ dã thú nên leo lên cây nằm ngủ cho yên, bỏ quên năm trăm cái bánh dưới gốc cây ấy. Ngay trong đêm ấy giữa rừng sâu, có năm trăm tên cường đạo, ăn cướp năm trăm con ngựa và rất nhiều đồ quý báu của vua nước láng giềng. Bọn họ định đến dưới gốc cây ngủ, vì chạy đường xa nhiều nẻo, nên bụng đói như cào, bỗng nhiên thấy năm trăm cái bánh dưới gốc cây, chia ra vừa vặn mỗi người một cái không thiếu, không thừa. Cả bọn ăn những mẫu bánh có thuốc ấy, đều chết ngủm dưới gốc cây.

Người kia ngủ trên cây đến sáng, sau khi thức dậy trông thấy rất nhiều cường đạo chết nằm la liệt dưới gốc cây. Y bèn cầm con dao bén, đến mỗi tên cường đạo chặt trên thi thể vài dao, giả bộ như y giết chết bọn họ. Sau đó y mới thu lượm bảo vật và ngựa đem đến dân cho vua nước láng giềng mong được lãnh thưởng.

Vua đã đích thân đem một đạo binh đi truy tầm cường đạo; đi được nửa đường thì gặp người kia dắt ngựa mang bảo vật đến cho vua.

Vua hỏi:

- Người là ai? Bắt năm trăm con ngựa này ở đây vậy?

Người kia trả lời:

- Tôi là người ngoại quốc. Khi tôi đi đường gặp năm trăm tên cường đạo, tôi cùng bọn họ đối địch rất hung hăng, rốt cuộc bọn họ đều bị tôi giết chết, hiện thi thể của họ còn nằm ngổn ngang dưới gốc cây. Tôi vội vã dắt ngựa và mang bảo vật đến ra mắt vua, xin vua ban thưởng. Nếu vua không tin thì hãy cùng tôi đến gốc cây xem cho tường tận.

Vua lập tức phái người thân tín đến xem, trở về tâu lại qua y như lời người kia, vua nghe xong vui mừng khắp khởi, cho là việc xưa nay chưa từng có; bèn dắt người kia đồng về kinh thành, ban thưởng cho y rất nhiều quý báu, lại phong cho làm quan tại một địa phương.

Nhưng có một số cự thần trong nước, đối với y rất tật đố, căm hờn, bèn tâu với vua:

- Người ấy là người nước khác lại, bệ hạ không nên quá tin. Hiện tại bệ hạ quá trọng thưởng và ưu đãi hơn tất cả cự thần, điều ấy e chẳng khỏi có chuyện không ổn đáng.

Người kia nghe bọn họ đến trước vua dèm tâu như vậy, nổi giận đùng đùng, bèn lớn tiếng thị oai với bọn họ:

- Như quả ai có sức mạnh phi thường có thể cùng ta đấu võ, thì xin mời lên võ đài giao chiến để thử xem bản lĩnh.

Các cự thần nghe xong lời hăm dọa kinh người, đều không dám lên tiếng. Nhưng qua ngày thứ hai, bọn họ nghĩ ra một kế. Nhân vì trong nước hiện thời, có một cụm rừng hoang vu nguy hiểm, trong ấy có một con sư tử hung ác phi thường, hay chạy lang ra đường vồ người ăn thịt, không ai có thể tiêu trừ mối tai hại ấy, bọn họ bèn tâu với vua:

- Người ngoại quốc ấy đã là người mạnh mẽ sức lực phi thường, không ai địch nổi, giờ đây xin bệ hạ phái y đi giết cho được con sư tử hung ác kia để trừ đại hại cho nước chúng ta.

Vua chấp nhận ý kiến ấy bèn cấp cho y một con dao và một cây côn bảo y đi giết sư tử. Y đã vâng mệnh lệnh của vua, không thể không đi được, bèn can đảm liều lĩnh một phen vào trong rừng rậm để tìm giết sư tử.

Sư tử thấy y đến lập tức rống lên một tiếng kinh hồn, nhảy bổ đến trước mặt, y hoảng hốt vội vã trèo lên cây trôn. Sư tử há lớn miệng như châu huyết dòm lên, rồi cất đầu ngo y rống âm ỹ. Y ở trên cây run sợ muốn phát điên: Con dao đang cầm trong tay rớt xuống dưới gốc cây hồi nào không biết, nhưng nó rớt khéo lạ lùng, rớt ngay vào trong họng con sư tử. Con sư tử bị thương chết liền.

Người kia vui mừng không thể tả, bèn đem thân con sư tử về ra mắt vua. Vua bèn thưởng cho y nhiều gấp bội lúc trước, đa số quần thần đều kính phục y.

** Trong chuyện này bánh bèo thuốc độc bỏ dưới gốc cây, thí dụ bồ thí không thanh tịnh; giết năm trăm cường đạo dụ như đoạn ngủ đục phiền não chứng được sơ quả Tu Đã Hoàn. Sau gặp ông vua nước láng giềng dụ như gặp hiền thánh. Cự thân tật đố mưu hại dụ như ngoại đạo hủy báng và siểm hại hạnh lành. Giết sư tử dụ như chiết phục phiền não, ma oán. Được phong thưởng đại dụ đặng chứng đạo quả.

Chỗ dụng ý chủ yếu trong câu chuyện này là nói ra tuy ban đầu không có tịnh tâm, nhưng có lúc nhân bất tịnh bồ thí mà nhờ thiện tri thức giúp đỡ, có thể gặp được thắng duyên tấn tu đạo quả. Bất tịnh bồ thí còn có lúc cũng có thể xuất sanh ra công đức pháp lành. Hướng chi ta dùng chánh kiến, thiện tâm, thành ý, hân hoan mà bồ thí, thì xuất sanh công đức lợi lành, đương nhiên là càng thù thắng lợi ích gấp bội.

66. Chết chìm

Thuở xưa có một người nhà giàu, đem nhiều người xuống biển tìm của báu. Người nhà giàu ấy đã đọc qua rất nhiều sách chỉ cách đi thuyền vượt bể khơi, y nhớ rất kỹ, khoe với mọi người rằng:

- Tình trạng trong biển tôi đều biết. Thí như nói chạm phải đá ngầm, hoặc giả nước biển chảy ngược, trong khi chắc chắn nguy hiểm mười phần, chỉ cần phải cầm cái lái thuyền cho chắc, xem chừng phương hướng cho kỹ càng, kịp thời xoay trở, trong lòng phải luôn luôn bình tĩnh khoan thai, đừng hoảng sợ bối rối thì sẽ được bình yên, không có chuyện chi đáng lo ngại. Những phương pháp ấy trong sách có biên chép rõ ràng hiện tại tôi thuộc lòng không quên một mảy.

Mọi người nghe xong rất tin tưởng nơi y.

Thuyền bọn họ nhổ neo ra giữa biển. Trong thuyền xưa nay vốn có một anh thuyền trưởng chỉ huy, chẳng may ra giữa biển thành linh anh ta mắc bệnh rồi chết. Bây giờ ông nhà giàu kia mới đích thân điều khiển mọi việc. Trong lúc thuyền lên đênh giữa mặt biển, bỗng gặp trận gió to, ba đào chuyển động, khiến chiếc thuyền đảo lộn quay cuồng trong những làn sóng dữ dội không thể tiến tới trước. Mọi người đều nghe ông nhà giàu nói lầm thảm: "Phải nắm chắc mái chèo, phải đổi hướng, phải bình tĩnh". Nhưng trên thực tế y không hiểu chính xác phải làm cách nào, chẳng biết làm sao đem thuyền ra khỏi cơn sóng gió. Kết quả, sau khi thuyền quay cuồng vật lộn với sóng gió một hồi, rồi chìm nhảm xuống đáy biển làm cho mọi người trong thuyền đều bị chết chìm.

** Chuyện này tỉ dụ: Có người chỉ hiểu chút ít văn tự, danh tướng, nhưng đối với nghĩa lý và thật pháp không có chỗ nhận hiểu chắc chắn tinh tường; chỉ hiểu chút ít, rồi tự ý mình thông minh, cho mình là người trí thức sâu rộng, bèn đem văn tự trên sách bưng bình dạy người một cách hỗn loạn. Kết quả chẳng những tự làm mà đi hại cho mỗi người không ít. Cho nên trong Phật pháp cốt yếu phải từ nơi "Văn tự bát nhã" mà khởi công hạnh "quán chiếu bát nhã" để thực hành. Mỗi chỗ đều đem nghĩa lý văn tự của Phật pháp, áp dụng với sự kinh nghiệm hiểu biết thật tế của mình, tiêu dùng và thể hội biến thành sự hiểu biết của chính mình, rồi đem ra áp dụng tu hành một cách thiết thực, mới có chỗ lợi ích chân thật. Một số người học Phật cùng với một số học giả hiện nay dung chút ít văn cú vô dụng mơ hồ, đều là hạng quan niệm sai lầm không khác.

67. Đánh cuộc

Thuở xưa có đôi vợ chồng, ngày nọ làm ba cái bánh, mỗi người ăn một cái rồi, còn thừa một cái, hai người đánh cuộc với nhau rằng: Ai muốn ăn cái bánh ấy thì phải không nói một câu; nếu ai nói trước tức là thua cuộc, không được ăn cái bánh còn thừa. Thế rồi hai vợ chồng trọn ngày nín thinh không nói một tiếng. Chợt có tên ăn trộm vào nhà vợ vét hết của tiền đồ đạc, sửa soạn chạy đi, hai vợ chồng vì sợ thua cuộc mất cái bánh, nên cứ lấy con mắt ngó trân trân tên ăn trộm đang vợ vét đồ đạc trong nhà mà không ai nói một tiếng. Tên ăn trộm thấy vậy càng dạn dĩ thêm lên thậm chí muốn xâm phạm đến tiết hạnh người vợ, mà người chồng vẫn đứng xem, không nói một lời. Người vợ đang khi hoảng hốt kêu ầm ỹ:

- Anh thật là ngu, vì một cái bánh mà để cho quân ăn trộm làm nhục tôi quá đỗi, không mỡ miệng nói một lời?

Người chồng bèn vỗ tay cười lớn:

- Ha, ha! Em đã khai khẩu nói trước, thế là thua anh mất rồi, cái bánh về anh ăn. Thích quá!

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời vì tham trước chút danh lợi ở thế gian, thường thường tán mất sự lợi ích rộng lớn của pháp lành và Phật pháp. Người trí thấy thế, cho là hạng ngu si đáng thương, giống như người chồng ngu kia không khác.

68. Hại người thành hại mình

Thuở xưa có một người thù địch với một người khác, anh nghĩ không ra phương pháp báo thù, cứ uất ức trong lòng mãi không lúc nào vui. Có người hỏi:

- Anh vì sao uất ức buồn rầu?

Anh trả lời:

- Có một người thường hay nói xấu tôi thậm tệ, tôi tức giận vô cùng, tôi hằng nghĩ cách báo phục mối thâm thù ấy, nhưng nghĩ mãi không ra, cho nên tôi tức giận và khổ buồn vô hạn.

Người kia nói:

- Chỉ cần đọc một câu chú bí mật kêu là Tỳ Đà La có thể giết người kia chết tức khắc. Nhưng trì chú này sẽ có một triệu chứng nguy hiểm, nghĩa là sau khi trì xong thì chính thân anh phải chết trước. Tôi nhận thấy tốt hơn anh đứng trì, thì khỏi bị thâm cảnh người thù chưa hại mà chính thân anh đã bị hại rồi.

Người kia nghe thế không cần tính toán, suy nghĩ, vui vẻ phi thường:

- Xin ông làm ơn dạy tôi câu chú ấy, tâm muốn báo thù của tôi mãnh liệt vô cùng, miễn sao kẻ thù của tôi có thể chết, dù thân tôi có chết trước tôi cũng

vui lòng.

** Chuyện này tỉ dụ: Tánh sân giận kết oán gây thù, tai hại không ít, muốn hại người, thường thường chưa bị hại mà trước đã hại mình; có một ít người vì lòng sân hận sai khiến, hủy hoại thân mình một cách đáng thương. Bọn họ bị lòng sân dẫn dắt, luống đưa mình vào con đường hại mình hại người vô cùng bi thảm, trầm luân vĩnh kiếp không thôi! Chỉ cần mau mau phân tỉnh dùng pháp từ bi thanh tịnh hòa bình để sửa đổi trị thân tâm, khiến cho mình và người đều được an lạc, mới phù hợp với đạo giải thoát, chơn thường.

69. Tổ truyền ăn mau

Thuở xưa có một người ở phía nam Ấn độ, chính gốc của anh từ bắc Ấn độ lại, vì ở lâu nên cưới vợ miền Nam. Một hôm vợ anh dọn cơm trên bàn; không quản cơm canh nói hỏi, anh há miệng lớn lừa húp rất mau, giống như người gần chết đói được thức ăn không khác. Vợ anh thấy thế làm lạ vô cùng, bèn hỏi:

- Không có ai lại dành ăn với anh, cũng không có chuyện gì gấp, tại sao anh không chậm rãi ăn, mà lại ăn mau thế?

Anh trả lời:

- Bí mật lắm! Anh không nói cho em biết đâu.

Chị vợ nghe thế rồi, cho là nhất định có lý do gì đặc biệt lắm, bèn ân cần năn nỉ anh nói ra.

Ban đầu anh không chịu nói, chị vợ kì kèo hoài anh mới chịu nói:

- Tổ tiên của anh nhiều đời đều ăn như vậy, do đó đến đời anh, anh cũng phải y như thế không dám cãi đổi.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một ít người thủ cựu, thường thường không chịu biện biệt lành dữ, lợi hại thế nào, chỉ một bết chấp chặt thói quen mê lầm, tà vạy; dương dương tự đắc không biết lỗi mình, không biết xấu hổ, lại cùng không biết cải chánh xả tà. Có ai giúp ý kiến hay khuyên lơn, họ đã không nghe lời phải mà còn trở lại nói đó là sự truyền thống hay ho, phải nên bảo thủ.

70. Ném trái tần bà

Thuở xưa có người muốn ăn trái tần bà, bèn sai người làm công đến vườn mua cho được, và dặn rằng:

- Người xem có ngọt thì mua, bằng không ngọt thì đừng mua nhe!

Người làm công mang tiền đến trong vườn trái cây mua.

Người chủ vườn nói:

- Tần bà của tôi trái nào cũng ngọt, không có trái nào dở, xin ông hãy ném thử sẽ biết.

Anh ta nói:

- Tôi ném thử một trái, làm sao biết được các trái kia, tôi xin ném từng trái, hễ ném trái nào thì sẽ mua trái ấy, như thế chắc chắn hơn.

Nói xong anh ta tự tay hái trái tần bà, hễ hái một trái thì cắn ném một miếng. Chủ vườn thấy thế không nói gì cả. Quả thật trái nào cũng ngọt không sai; anh ta mua đem về cho chủ. Người chủ thấy trái nào cũng bị cắn dở, không những hết muốn ăn mà lại gớm vô cùng, buồn nôn muốn mửa, do đó không ăn được một trái, bao nhiêu trái tần bà đều quăng.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một người nghe nói bố thí, trì giới, sẽ được giàu sang, tâm thường an ổn, không bị hoạn nạn tai ương; nhưng không chịu tin là thật, muốn chính mình chứng nghiệm cho rõ ràng. Kết quả tự mình mất cơ hội. Nên biết rằng mọi việc trên đời đều do nhơn đời quá khứ cảm triệu hình thành quả. Bọn họ không chịu từ lý nhân quả, khảo xét cho rõ ràng, chạm việc đều thông suốt, đem một việc mà tỉ lệ nhiều, hiểu rõ đạo lý nhân quả, tiến tới tu học Phật pháp, tô bồi phước huệ căn lành. Trở lại cố chấp: "Cần yếu mỗi việc chính mình phải thân chứng, mới tin". Cứ phó mặc thời gian trôi qua, một mai gàn chết, tất cả đều xe bỏ tan tành, sau ăn năn không kịp!

Phần 08

71. Đui mắt

Thuở xưa có một người đàn ông cưới hai người vợ, ba vợ chồng nằm chung một giường. Nhưng thường khi anh chồng cảm thấy muốn gần gũi hai chị vợ hai bên thật khó khăn: Hễ anh gần gũi chị này thì chị kia nổi ghen đùng đùng không chịu được, do đẩy anh khổ não vô cùng. Sau đó anh quyết định: Anh nằm chặn giữa hai người vợ hai bên, quyết định nằm giữa mãi không xoay qua bên nào.

Một hôm trời mưa, nhà thì dột nát, nước và bùn văng túa xua, lọt vào hai con mắt của anh. Anh vẫn giữ vững quyết định không thay đổi, không chịu nghiêng đầu qua một bên để tránh. Anh cứ nằm yên không xoay trở bên nào cả, lại hy vọng hai chị vợ hai bên che chở cho. Kết quả bất hạnh thay, anh đui cả hai mắt!

** Chuyện này tỉ dụ: Có người thân cận với bạn tà, bắt chước làm việc phi pháp. Phải bị sa đọa vào chốn tam đồ, không thể tự cứu. Thường thường do nơi bạn tà, pháp ác, mà tán mất con mắt trí huệ.

72. Sung môi

Thuở xưa có một người cùng với vợ đi về nhà nhạc phụ, nhằm ngay người nhà đang giã gạo. Khi vợ anh vào ra mắt cha mẹ nàng, anh bèn lên ăn cắp một búc gạo lớn bỏ trong miệng, liền khi thấy chị vợ ra tìm anh để nói chuyện cho vui. Miệng anh đầy những gạo, không thể trả lời, anh lại sợ vợ biết. Xấu hổ quá! Anh ngậm cứng miệng lại không nói một lời. Chị vợ lấy làm quái lạ: Tại sao anh không nói? Chị thắc mắc muốn hiểu lý do, bèn dùng tay sờ hai bên má của chồng chị, nhận thấy miệng anh sưng đội lên. Chị bèn đến thưa với cha chị:

- Thưa cha, chồng con vừa đến nhà, đột nhiên phát sanh một chứng bệnh sung môi, không thể nói được.

Cha chị nghe thế vội vã đi thỉnh một vị lương y. Vị lương y đến xem và nói:

- Bệnh này nặng lắm, phải mổ mới có thể trị lành.

Bây giờ vị lương y cầm dao mổ trên má, gạo ngậm trong miệng đổ ra ngoài. Sự thế như vậy ai cũng đều biết.

** Chuyện này tỉ dụ: người có lỗi cần phải nhìn nhận để cải đổi, mới có thể giúp đỡ người cải tà, qui chánh. Nếu sau khi phạm giới, làm ác, mà cứ che giấu không chịu ra, không chịu phát lời sám hối, thì tội kết mỗi ngày nặng thêm, quyết phải đọa lạc. Đến khi mọi người xét thấy, chỉ bày ra, ăn năn không kịp. Huống chi vô luận sự bí mật gì trong đời, rồi cũng có ngày bại lộ. Cách ngôn có câu: "Nếu muốn người không biết trừ khi phi mình chớ làm". Chúng ta đại gì sợ chút xấu hổ, mà gây thành trò cười cho kẻ bàng quan.

73. Ngựa đen đuôi trắng

Thuở xưa có một người cưỡi con ngựa ô dẫn đội binh đi truy tầm bọn ăn trộm. Nhưng anh rất nhát gan, không dám tiến tới trước để chiến đấu. Anh nghĩ ra một biện pháp rất hay: Lấy máu thoa lên mặt rồi nằm trong đồng tử thi giả đồ chết. Con ngựa của anh bị người trộm dắt đi. Cuộc đấu chiến kết thúc trước khi anh trở về nhà, anh bèn chặt một cái đuôi của con ngựa chiến thắng đã chết đem về. Thấy anh về người nhà hỏi:

- Sao anh không cưỡi ngựa về?

Anh đáp:

- Ngựa tôi đã bị tử trận. Nay các người xem! Tôi có mang đuôi nó về làm kỷ niệm.

Người nhà nói:

- Ngựa của anh da đen, tại sao cái đuôi lại biến thành trắng?

Anh biết sự giả dối của mình bị đưa ra ánh sáng, một mực làm thinh không nói một lời.

** Chuyện này tỉ dụ: dối gạt người sẽ có ngày bị bại lộ. Có một số người trong tâm thường nghĩ những hành động hung ác, mà ngoài mặt đối hiện tướng hiền lành; mục đích của bọn họ dối người để khoe khoang trí mưu của mình; sự thật bao giờ cũng thắng hơn tài hùng biện. Chung qui sự giả dối không sao khỏi bị bại lộ hoàn toàn.

74. Mang bồn tắm

Thuở xưa có một ông vua quyết định ban hành một thứ pháp luật: bắt buộc phái Bà La Môn phải tắm rửa cho thân thể được sạch sẽ, chẳng vậy thì sẽ bị phạt làm công việc khổ cực nặng nề. Sau khi pháp luật ấy được chế định, bọn Bà La Môn đi đâu cũng mang bồn tắm theo, khiến cho mọi người thấy thế, tưởng họ là năng tắm rửa luôn. Giả như có người đổ vào bồn tắm của họ một chút nước, thì bọn họ đến chỗ vắng người lén đổ đi. Sỡ dĩ bọn họ làm như vậy là vì bọn họ muốn mờ dối vua để tránh khỏi làm công việc cực nhọc, kỳ thật thân thể của họ không nhờ mang bồn tắm theo mình luôn mà được sạch sẽ.

** Chuyện này tỉ dụ: nếu chỉ có phô trương bề ngoài mà không có sự thật, kết quả tự dối mình, dối người, không còn một chút tốt đẹp. Tăng chúng cạo đầu xuất gia ở trong Phật pháp, nhưng quả chỉ có hình tướng bên ngoài, trong không có thật đức; giới, định, huệ không tu, thì cũng bọn Bà La Môn mang bồn tắm trên đây không khác.

75. Giết lạc đà

Thuở xưa có một người nuôi một con lạc đà; ngày nọ, anh đổ lúa trong ghe cho nó ăn, sau khi nó đút đầu vào trong ghe lúa, tuy được ăn lúa no nê, nhưng không thể rút đầu ra được. Lúc ấy con lạc đà hoảng sợ phi thường. Anh cũng rất buồn khổ! Có một cụ già thấy thế nói rằng:

- Thôi anh! Đừng buồn nữa, tôi có một phương pháp khiến nó rút được đầu ra, nhưng cần yếu là anh phải nghe lời tôi dặn.

Anh hỏi:

- Thưa cụ phương pháp chi thế?

Cụ già trả lời:

- Người hãy nỗ lực chém đầu con lạc đà, chẳng phải là rút đầu con lạc đà ra một cách dễ dàng ư.

Nghe xong, anh y lời cụ già chỉ bảo, quả nhiên đầu con lạc đà bị chặt ra, đồng thời vì con lạc đà dẫy dựa mà cái ghe đựng lúa cũng bể luôn. Kết quả đầu lạc đà tuy rút ra được, nhưng nó đã chết rồi lại thêm bể mất một cái ghe nữa, anh bị thiệt hại nặng nề.

** Chuyện này tỉ dụ: người tu Phật pháp chí cầu đạo bồ đề, cần phải hộ trì tịnh giới, đâu nên đắm mê theo miếng mồi ngũ dục tanh hôi mà huỷ phá tịnh giới; đến đời bản thể của tịnh giới cùng đạo quả tam thừa cả hai đều mất, chỉ còn tội chương đọa lạc tổn hao!

76. Nông phu mơ tưởng công chúa

Thuở xưa có một người nông phu trai trẻ đến độ thành đạo chơi, tình cờ thấy nàng công chúa rất đẹp, có thể nói là bậc tuyệt thế giai nhân. Sau khi trở về, anh đêm ngày mơ tưởng, nghĩ không ra biện pháp gì có thể cùng nàng trò chuyện. Ngày qua ngày, mặt mũi anh trở nên bơ phờ, thân thể tiêu tụy, đau tương tư nằm mãi trên giường bệnh tình mỗi ngày một trầm trọng. Cha mẹ và bạn hữu của anh lo sợ vô cùng, hỏi:

- Vì đâu anh phát chứng bệnh hiểm nghèo như thế?

Anh trả lời:

Hôm nọ tôi gặp một nàng công chúa xinh đẹp lạ thường, rất muốn cùng nàng trò chuyện, nhưng không được toại lòng, do đó ngày đêm tôi mãi tưởng nhớ, lo buồn mà thành bệnh. Nếu tôi không thể cùng nàng gặp gỡ chuyện trò thì tôi không sống được.

Bạn hữu thân thích an ủi anh rằng:

- Chúng tôi tìm hộ anh một phương pháp, khiến anh được cùng công chúa luận đàm, anh hãy an tâm vui vẻ chớ có buồn rầu làm chi.

Nghe nói anh ta mừng rỡ bệnh cũng bớt lần. Qua hai ngày sau anh được lành hẳn. Bây giờ bạn hữu, bà con thân thích mới nói dối với anh rằng:

- Chúng tôi đã thay thế anh nghĩ ra phương pháp ấy, nhưng hiện tại công chúa chưa trả lời. Sau khi anh nghe thế cao hứng cười to nói một mình rằng:

- Nàng chắc chắn trả lời không mau thì chậm, ta gọi có lẽ nàng đến ngay.

** Chuyện này tỉ dụ: Trên đời này có rất nhiều người ngu, không biết rõ sự tuần hoàn cho tuổi xuân, hạ, thu, đông ra sao cả; thời tiết biến thiên cũng chẳng hiểu tí gì. Nhằm thời gian không thích hợp để gieo giống, lại tự ý gieo giống xuống đất phì nhiêu, hy vọng gặt được lúa, nhưng kết quả hoàn toàn thất bại nặng nề. Người đời và ngoại đạo tu theo hạnh không chọn chánh,

mà mong cầu quả giác ngộ hoàn toàn; hoặc giả chỉ tu chút ít phước huệ, liền tự cho là đầy đủ có thể chứng bồ đề. Số người có quan niệm như thế cùng với người nông phu tưởng nhớ công chúa đều là hạng sai lầm đáng thương.

77. Tìm sữa

Thuở xưa có những người ở tại biên thùy, chưa hề biết con lừa ra sao cả, dù có gặp tận mặt cũng không nhận ra. Nghe người ta đồn sữa lừa ngon tuyệt, nhưng bọn họ không ai biết lừa, cũng không biết phương pháp nào để tìm cho ra sữa. Sau đó bọn họ chia nhau đi tìm, kết quả tìm được một con lừa đực. Bây giờ cả bọn tranh nhau, ai cũng muốn uống sữa trước: Có người cắn trên đầu lừa, có người nút tai, có người nút đuôi, có người đỡ chân, tin rằng sữa sẽ từ những chỗ ấy chảy ra. Nhưng bọn họ đều thất vọng, không uống được một tí sữa lừa.

** Chuyện này tỉ dụ: Một bọn ngoại đạo nghe nói hễ ai tu hành sẽ được chứng quả, liền tự mù quáng ở nơi địa phương thâm uất không phải chỗ tu hành, tự ức kiến theo tà đạo: nhịn đói, nhảy vào lửa, lỏa hình, tu theo các lối tu khổ hạnh vô ích. Kết quả chỉ tự mình chuốc lấy sự khổ não cho chính mình mà thôi.

78. Đi không về rồi

Thuở xưa có một người bảo con trong đêm tối:

- Ngày mai dậy thật sớm, cha con mình đi chợ mua đồ dùng.

Người con nghe thế ghi chắc vào lòng. Đến ngày mai dậy thật sớm, không hỏi ý cha, tự một mình anh ra chợ. Tới nơi anh không biết đến đây để làm gì, lang thang qua lại, thân thể mỏi mệt vô cùng, trong mình lại không có một đồng xu cất bạc, bụng đói như cào, mà không có tiền để mua thức ăn, nước uống; đành phải trở về nhà. Ông cha vừa thấy mắng rằng:

- Mày thật là đồ ngu si vô trí, sao không chịu đi cùng tao? Tự ý một mình đi không về rồi, không được việc chi cả, tự chuốc lấy sự khổ cực nhọc nhằn, tao có đời nào bảo mày làm thế.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu trì Phật pháp, nhất định phải nương gân thầy hay bạn lành, không nên tự ý mình thông minh, trí thức, rồi tự mình mù

quáng tu hành. Nếu không chịu gàn thầy hay bạn tốt, thì cùng với con người đi không về rồi trên đây giống nhau.

79. Gánh ghé cho vua

Thuở xưa có một ông vua ngồi trong cung cấm, tự cảm thấy buồn buồn, muốn đến vườn vô ưu du ngoạn, bèn bảo vị quan hầu cận rằng:

- Người hãy đem một chiếc ghé để trong vườn, ta muốn vào trong ấy, ngoạn nước thưởng hoa.

Vị quan nghe bảo biết rằng mình sẽ vác ghé đi, đây là chuyện rất xấu hổ, bèn tâu với vua rằng:

- Tôi không thể vác chỉ muốn gánh.

Vua nghe rồi liền kêu người đem 36 cái ghé lại sắp thành một gánh, để trên vai vị quan cho ông gánh ra vườn. Bây giờ ông không gánh nổi, mà cũng rán hết sức gánh đi. Đây chỉ vì ông sợ xấu hổ mất mặt một chút mà chuốc lấy sự khổ não sắp trăm lần.

** Chuyện này tỉ dụ: Người học Phật phải học theo hạnh nhẫn nhục, cố gắng cải đổi tánh ngã mạn thói quen cố chấp của mình. Giả sử cứ mãi mê vẻ đẹp trên mặt, không chịu cạo đầu xuất gia, kết quả phải chịu nhiều khổ não.

80. Uống thuốc nước rửa ruột

Thuở xưa có một người bị đau ruột già, thầy thuốc khám bệnh rồi cho biết: Cần phải rửa ruột mới có thể trị lành. Sau khi thầy thuốc hòa trộn thứ thuốc nước rửa ruột xong, ông bèn đi lấy cái thau đựng thuốc. Trong khi thầy thuốc chưa trở lại, người kia bèn uống thuốc nước ấy sạch trơn. Uống xong, y phát lên đau bụng dữ dội, vừa lúc thầy thuốc trở về, thấy thế lấy làm quái lạ, mới hỏi anh rằng:

- Anh làm sao thế?

Người kia bèn đem câu chuyện uống thuốc nước rửa ruột thuật lại cho ông nghe.

Ông sửng sốt:

- Ông thật khờ khạo hết chỗ nói rồi, thuốc nước ấy chỉ để rửa chớ uống làm sao được.

Đoạn ông vội vàng lấy thuốc giải cứu cho người kia uống, khiến cho mưa hết nước rửa ruột vừa uống kia, người ấy mới khỏi nguy hiểm đến tính mạng.

** Chuyện này tỉ dụ: Phạm ra làm việc chi không nên làm một cách lộn ngược; người tu Phật pháp phải lựa pháp môn thích hợp để tu trì, không nên tùy ý tu theo một cách lộn xộn: Như tu về thiền quán, nếu là có, tu theo pháp bất tịnh quán, trước tiên, thì phải tu bất tịnh quán nếu tùy tiện tu pháp số tức hay pháp quán nào khác chẳng những không có lợi ích gì, mà trở lại thêm tổn hại. Không chịu thừa hỏi với thầy hay, tự mình điên đảo tu các pháp thiền quán, thì không sao tránh khỏi điều nguy hiểm đáng thương.

Phần 09

81. Không nên vu oan cho người hiền đức

Thuở xưa có hai cha con nhà nợ cùng đến nơi cánh đồng mênh mông, người con bỏ cha đứng đó, một mình chạy thẳng vào rừng rậm, bị cọp cắn, vết thương rất sâu, lại bị móng nhọn của nó cào rách bấy cả mình mẩy. Anh vừa đau nhức vừa kinh sợ vô cùng, vội vã băng rừng chạy về chỗ cha anh đang đứng.

Người cha thấy tình cảnh như vậy, hoảng hốt hỏi anh, vậy chớ bị con thú gì cắn mà thân thể ra nông nổi.

Người con nhăn nhó trả lời:

- Có một con gì không biết, thân đầy cả long, đến cắn con bị thương như thế đó.

Người cha giận hầm hầm xách cung tên chạy thẳng vào rừng rậm, thấy một nhà tu râu tóc rất dài, lại có một chùm râu lún phún, ông cho rằng, đó chính là con giả thú đã cắn con ông, lập tức ông giương cung muốn bắn. Có người thấy thế vội can rằng:

- Nhà tu hành này không có con hại con ông, ông không nên vu oan cho người hiền đức.

** Chuyện này tỉ dụ: Có người đối với sự vật không quan sát cho kỹ, bằg vào chủ quan tự cho là phải, đôi khi oan uổng cho một hạng người hiền lương. Ở đời có nhiều người đối với trong hàng tăng chúng, thấy một đôi người không đạo hạnh xuất gia, hành vi bất mãn, hoặc có một số nhà sư nào đó không đủ oai nghi, đối với mọi người có những hành động ngôn ngữ không được đẹp đẽ, họ bèn không chịu quan sát kỹ càng, cho rằng nhà sư nào cũng như vậy cả. Đối với những nhà sư khác, họ luôn luôn sẵn sàng khinh miệt chê bai. Những người ấy với người trong chuyện này, đều là hạng lỗ mắg vô trí thức.

82. Gieo lúa

Thuở xưa có một người ở đô thành, muốn về làng quê theo đòi nông nghiệp, làm kế sanh nhai. Ngày nọ, anh đến đồng ruộng xem xét, thấy một đồng ruộng lúa tươi tốt phi thường, bèn hỏi nông dân ở đó dùng cách nào mà gieo lúa tốt như vậy.

Nông dân trả lời:

- Phương pháp rất giản dị, chỉ phải cày đất cho xốp và bằg cho bằng, bỏ phân tốt, tháo nước vô, thì lúa được tốt như thế.

Anh nghe rồi, bèn y phương pháp cày ruộng, gieo giống ấy. Anh đã cày đất cho xốp, bằg bằng, cho phân, nước vào xong xuôi đâu vào đấy, chỉ còn có đem giống gieo lên. Nhưng anh suy nghĩ, khi chun bước xuống ruộng để gieo, sợ e chun mình dẫn lên trên đất, làm cho đất giẽ đ, do đó lúa không tốt được.

Anh liền nghĩ ra một cách:

- Ta nên ngồi trên cái giường bảo người khiên xuống ruộng, mình ngồi trên giường gieo, có thể tránh khỏi chun dằm giẽ đất.

Bây giờ anh mượn bốn người, mỗi người bưng một cái chun giường, để khiêng anh xuống ruộng gieo giống. Anh đi một mình thì có hai chun, bây giờ biến thành tám chun đạp trên đất ruộng, lại thêm một trọng lượng trên giường, do đó đất trong ruộng càng thêm giẽ cứng.

****** Chuyện này tỉ dụ: Trong Phật pháp phải khéo giữ gìn đồng ruộng trì giới, khiến phát sanh mầm mống pháp lành. Nhưng có đa số người tu hành, ban đầu giữ rất kỹ, một giới nhỏ cũng không phạm; nhưng lần lần về sau, giới thô trọng đều hủy phạm, không hề kiêng sợ giữ gìn, mầm mống Bồ đề làm sao không tiêu hoại?

83. Khi bị đánh

Thuở xưa có một con khi, bị một người rất mạnh khỏe đánh đập tàn nhẫn, nó đau đớn vô cùng đến chịu không nổi nữa. Sau đó nó chạy ngang qua chỗ đông, có một em bé chạy ngang trước mặt nó, nó giận hằm hằm, chạy bỏ tới túm đũa nhỏ muốn đánh và tuyên bố với mọi người rằng: Nó làm như vậy rất là chính xác.

****** Chuyện này tỉ dụ: Tất cả pháp đều ở trong vòng biến diệt, thuyên lưu, quá khứ đã diệt tương tục sau sanh, chẳng giống như trước, đó là một định luật dĩ nhiên, thế mà người đời thường thường không nhận định, vọng chấp sai lầm, cũng như con khi kia không khác.

84. Nguyệt thực

Người xưa có một truyền thuyết: Từ trước có vị A tu la vương xem thấy mặt trăng sáng quá, bèn dùng tay che, người này đồn đãi biến thành thuyết "Nguyệt thực". Căn cứ theo truyền thuyết trên, thì nguyệt thực và loài chó hoàn toàn không quan hệ gì nhau. Nhưng không hiểu tại sao mỗi khi nguyệt thực, mỗi người đều cho là mặt nguyệt bị chó nuốt, rồi mỗi khi thấy chó chạy ngang ai cũng muốn đánh nó.

Đối với thân phận con chó oan uổng vô cùng.

****** Chuyện này tỉ dụ: Người đời muốn biện minh căn nguyên của sự phải trái, gian, ngay, khổ, vui thì không thể bằng cứ nơi phương diện chủ quan mà tưởng tượng ra những điều lầm lộn vô ý nghĩa.

85. Đau mắt

Thuở xưa có một nàng con gái bị bệnh đau mắt rất nguy hiểm, vô cùng đau đớn, rên rỉ suốt ngày đêm. Có một nàng con gái khác, thấy vậy lo sợ phi thường, tự nói: Chị kia bệnh mắt rất đau đớn. Quả như bệnh ấy đến ta, nhất định ta phải nhận chịu! Tuy rằng hiện tiền mắt ta không hề chi, nhưng ngày kia đâu khỏi mang bệnh như chị nọ. Muốn ngăn ngừa cho khỏi bệnh sau này, chi bằng ta móc tròng con mắt của ta trước đi thì hơn cả.

Có người nghe nàng nói thế, bèn khuyên can rằng:

- Cô có tròng con mắt là vật quý nhất, sau này đau hay không đau, việc ấy chẳng nhất định. Nếu cô móc tròng con mắt của cô đi rồi, thì sẽ không trông thấy gì nữa cả, phải chịu thống khổ suốt đời, cô có biết không nhỉ?

** Chuyện này tỉ dụ: Người ăn cơm bị mắc nẹn, rồi bỏ ăn, như thế rất vô lý. Có một số ít người cho rằng giàu sang là cội gốc của suy bại, vì thế mà không muốn cầu quả báo an vui, nên không thực hành hạnh bố thí. Nhưng người có quan niệm sai lầm ấy, cùng với nàng con gái vì sợ đau mắt, mà muốn móc tròng con mắt quăng đi, đó đều là hạng mê lầm đáng thương cả.

86. Vì của giết con

Thuở xưa có hai cha con người nọ, nơn có công chuyện cùng nhau đến địa phương kia, địa giữ đường gặp bọn cướp, muốn giựt hết tài vật của người. Người con có đeo đôi bông vàng, người cha sợ bị ăn cướp giựt mất, y bèn xé tai người con để lấy đôi bông vàng đem giấu, nhưng vì quá lạt đặt nên xé rút không ra. Bây giờ bèn dùng dao chặt đầu người con.

Sau đó bọn cướp chạy mất, con khủng hoảng qua rồi y bèn xách cái thủ cấp ráp vào cổ người con xấu số. Nhưng than ôi! Ráp làm sao được!

** Chuyện này tỉ dụ: Vì việc nhỏ mà bỏ việc lớn, đến đời gây thành sự tổn thất nặng nề, không thể cứu vãn. Cũng như trên thế gian có một số người vì chút danh lợi mà vọng lập tà giáo, tà thuyết để dối đời trộm danh, tạo thành tội ác cực đại, gây ương lụy vô cùng.

87. Bọn cướp chia của

Thuở xưa có một bọn ăn cướp, cùng nhau cướp giựt rất nhiều của cải tiền bạc. Bọn họ chiếu theo bản lĩnh và địa vị cao thấp của mỗi người mà chia đều đủ, mỗi người một phần. Trong ấy có một phần là y phục dệt bằng tóc rất nặng, vì có một người kém sắt đẹp hơn, cho nên bọn họ mới chia một phần xấu tệ ấy, cấp cho tên cướp ở địa vị thấp kém kia. Tên cướp ấy rất buồn khổ, trong tâm quá bất bình la lớn: - Phần của tao sao ít thế này!

Sau đó y cũng đành cam chịu, rồi đem vào trong thành bán. Có một vị quan trường chịu mua bằng một giá rất cao. Số tiền của y bán được đem về so với số tiền của cả bọn cướp chia được, nhiều hơn gấp bội phần.

Bây giờ y vui vẻ múa nhảy và nói:

- Ta là người đắc thời.

** Chuyện này thuyết minh: Dù chúng ta gặp nhiều thất bại cũng không nên thất vọng, thối tâm, chỉ nên cố gắng gieo giống tốt sẽ có ngày gặt được bao nhiêu là chuỗi hạt vàng. Tí dụ như người khi bỏ thí, mà không biết rằng bỏ thí sẽ có quả báo tốt gì hay không? Đến khi quả lành đem lại, thì rất vui mừng. Mới biết làm lành bỏ thí là hành vi rất cao đẹp, trở lại ăn năn việc lành của mình làm sao mà ít quá!

88. Khi mất đậu

Thuở xưa có một con khỉ cầm một nắm đậu, bỗng vô ý đánh mất một hạt. Nó hoảng hốt buông cả nắm đậu trong tay, chạy đi tìm hạt đậu đã rớt, nhưng tìm mãi không ra. Bây giờ lật đật chạy về chỗ buông nắm đậu khi nãy, thì ôi thôi! Đã bị chim ăn mất hết cả rồi!

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu theo Phật pháp, ban đầu hủy một giới mà không chịu ăn năn sám hối cho tội được tiêu. Sau đó lại còn buông lung hủy phạm nhiều cấm giới, làm cho bao nhiêu công đức pháp lành đều hủy bỏ không còn.

89. Chuột vàng và rắn độc

Thuở xưa có một người đi đường bắt được một con chuột vàng, lòng mừng khắp khởi, liền ôm vào lòng, rồi tiếp tục đi. Khi đến một bờ sông người kia muốn cởi y phục để lội qua cho dễ, bỗng nhiên con chuột vàng ôm trong lòng liền thành con rắn độc. Ban đầu y sợ hãi vô cùng nhưng sau rồi tự nghĩ:

- Ta thà để cho con rắn độc này cắn chết, chớ không chịu quăng nó đi.

Bây giờ y bèn ôm con rắn độc lội qua sông, chẳng hề sợ hãi. Con rắn độc thoát nhiên quá thành khối vàng báu to lớn phi thường.

Có người khác xem thấy như vậy cho rằng rắn độc có thể biến thành vàng, liền bắt chước, bắt một con rắn độc ôm trong lòng, tức thời bị rắn độc cắn chết.

** Chuyện này tỉ dụ: Có một hạng người đều chẳng phải chơn thật tín ngưỡng Phật pháp, xem thấy người khác chơn thật tu học được lợi ích hiện tiền; họ vì muốn cầu lợi dưỡng, nên phụ họa theo chánh pháp. Nhưng kết quả chẳng những không tốt đẹp gì mà trở lại bị tổn hại.

90. Lượm được tiền

Thuở xưa, có một người nghèo đi đường bỗng nhiên lượm được một túi tiền vàng, lòng mừng vô hạn.

Y bèn ngồi lại bên đường, lấy tiền ra khỏi túi để đếm, đếm chưa xong, người chủ của túi tiền đã đến, y phải trả túi tiền lại cho chủ.

Y rất buồn khổ, ăn năn không kịp. Y nghĩ rằng:

- Nếu ta đếm mau mau và đi cho sớm, thì chẳng là khỏi bị người chủ của túi tiền tìm đến, ta đã được một số tiền khá lớn không?

** Chuyện này tỉ dụ: Đã gặp Tam bảo, liền phải kịp thời cần tu nghiệp lành để cầu sớm được giải thoát. Giả sử cứ để việc đời lôi cuốn quanh, dần dà qua ngày tháng, luống phi bóng quang âm. Vô thường thoát đến, sau ăn năn không kịp.

Phần 10

91. Người nghèo

Thuở xưa có một người nghèo làm lưng vất vả, để dành được một ít tiền, xem thấy người giàu khác trong tâm tưởng rằng:

- Tiền của ta phải cho nhiều mới cùng người nhà giàu kia so sánh được. Nếu phải đem ra so sánh thì thật là thua xa, do đó y buồn bã thất vọng, muốn đem số tiền ít oi của mình đã có ném xuống sông.

Người chung quanh thấy thế can rằng:

- Tiền của anh tuy rất ít, nhưng có thể nuôi sống được anh bao nhiêu ngày. Nếu anh quăng xuống nước hết, chẳng phải là một xu cũng không còn không?

** Chuyện này tỉ dụ: Trong hàng tăng chúng xuất gia, thấy các Đại đức, Thượng toạ được người cúng dường nông hậu, còn mình thì được ít, lợi dưỡng không bằng các Đại đức kia, chẳng những tự mình không chịu gắng gỏi tinh tấn tu học, mà lại nhân tài đức lợi dưỡng không bằng, rồi muốn bỏ đạo không tu, thật là hành động trái ngược.

92. Đứa nhỏ được đường

Thuở xưa, có một người đàn bà bồng đứa con nhỏ đi đường rất mệt mỏi, bèn ngồi lại bên lề đường nghỉ chân, mơ màng ngủ thiếp lúc nào không biết.

Bây giờ có một người đi lại, tay cầm một cục đường đưa cho đứa nhỏ ăn.

Đứa nhỏ được đường, chỉ tham ăn đường ngọt, mà bao nhiêu kiềng vàng, vòng vàng và tất cả đồ trang sức quý báu, đều bị người kia lột hết mang đi.

** Chuyện này tỉ dụ: Tăng chúng xuất gia, có người tham chút lợi của thế tục, ưa ở chỗ ồn ào, bỏ phước sự tấn tu Phật pháp. Kết quả tài bảo công đức tịnh giới, đều bị giặc phiền não cướp giật mang đi.

93. Bà già đánh cọp

Có một bà già ngủ dưới gốc cây, bỗng nhiên có một con cọp đến muốn ăn thịt bà ấy. Bà lật đật lồm cồm ngồi dậy, chạy vòng quanh gốc cây, để tránh khỏi bị cọp vạt. Bà chạy quanh nhiều vòng, con cọp dùng nhiều chân bấu gốc cây, một chân nắm bà già nọ.

Bà hoảng hốt chạy bỏ lại ôm gốc cây, nắm hai chân cọp ghì chặt trong cây, chân cọp không thể lại động được. Nhưng bây giờ bà già không thể buông tay ra.

Trong lúc nguy cấp, trước mắt lại có một người, bà già bảo người kia rằng:

- May quá, mời anh lại đây, cùng tôi giết con cọp này, chúng ta cùng chia thịt.

Người kia tin lời bà già, liền chạy lại đánh nhau với cọp.

Bà già bỏ cọp, cắm cổ chạy một mạch.

Người kia mới rõ biết âm mưu của bà già kia, nhưng ăn năn đã muộn. Chỉ còn có cách là rán hết sức bình sanh cùng cọp chiến đấu; cầm cự quá lâu, sức lực kiệt dần không đường nào tẩu thoát, không bao lâu thì y bỏ mạng.

** Chuyện này tỉ dụ: Có hạng phàm phu, không phải là bực cao minh, mà lại ưa tạo luận, lập thuyết, văn từ và ý nghĩa của họ lập rất thường không có chi hay ho đáng chú ý. Nhưng phần nhiều họ làm chưa xong mà đã hết. Độ tử của họ, góp nhóm những bản thảo bỏ dở, vì không hiểu bản ý của người chết, chỉ tưởng tượng ức thuyết tiếp tục làm thành, chú giải thêm. Trước tác nhiều chùng nào, chỉ càng tạo thành những tác phẩm sai lạc chùng ấy.

94. Hiểu lầm

Thuở xưa có một người cùng vợ của người khác ngoại tình. Đêm nọ y ở trong phòng cô tình nhân, trong khi chồng cô đi vắng. Thành linh chồng cô trở về. Phát giác trong phòng vợ mình có người đàn ông, người chồng giận dữ, ra đứng ngoài cửa đợi gã tình địch ra đặng giết chết cho xong đời tên dâm phu.

Sau khi cô vợ biết thế, bèn nói với tình nhân:

- Chồng em đã hay biết, vậy anh hãy chạy ra mau để thoát thân; nhưng phải từ "Ma ni" mới có thể ra được.

Nguyên lai ở Ấn độ đối với hai chữ "Ma ni" có nhiều ý nghĩa: 1) là rạch nước, 2) là ngọc bảo châu, cô bảo với tình nhân ấy là muốn bảo hãy nói theo rạch nước mà ra.

Nhưng sau khi nghe rồi, y lầm hiểu là phải lấy được ngọc châu Ma ni rồi mới ra, cứ mãi chạy quanh trong vòng vây trăm ngàn khủng khiếp với một ước vọng tìm ra cho được ngọc Ma ni, và cương quyết rằng:

- Nếu không tìm được ngọc Ma ni, thì ta quyết định không ra khỏi.

Than ôi! Không đầy mười lăm phút, y đã ngã gục dưới mũi dao cắm hờn của tình địch.

** Chuyện này tỉ dụ: Trong Phật pháp thuyết minh: Y theo lý trung đạo lia đoạn, thường hai bên mà tu học, có thể được giải thoát đời đời.

Có người lầm hiểu hai chữ "hai bên" là "có bên" "Không bên" của thế giới. Do sự hiểu lầm đây mà không thể quán thấy lý trung đạo, dần dà qua ngày, liền bị tử ma vô thường giết hại. Ví dụ này là nói nhân lầm hiểu Phật pháp mà không thể kiến tạo tu hàng, chung cuộc liền bị sanh tử làm hại.

95. Hai con hạch

Có hai con hạch trồng, mái ở chung trên một ổ trên cây. Đến mùa thu các thứ trái cây đều chín đỏ, chúng nó đi lượm trái rất nhiều, chứa đầy trong ổ; vì khi trời hanh nực, sau đó vài ngày, trái đều khô teo lại, xẹp xuống còn chừng nửa ổ. Con trống trách con mái rằng:

- Chúng ta lượm trái cây đều cùng chuyên cần lao nhọc, mà nay bà lén ăn một mình. Này! Bà xem trái cây chỉ còn có phân nửa.

Con hạch mái trả lời:

- Tôi không hề lén ăn riêng, trái cây tự nó teo bớt đấy.

Con hạc trông không tin, lập tức nổi giận ùng ùng quát tháo:

- Nếu bà không lên ăn, tại sao trái cây giảm mất phân nửa?

Nói xong hạc trông dùng mỏ nhọn mổ con hạc mái chết tức khắc.

Cách vài ngày sau, trời mưa lớn, trái cây nhờ có hơi nước và khí lạnh mà nở ra nhiều như trước.

Hạc trông trông thấy, mới biết trước kia mình hiểu lầm, ăn năn vô hạn. Rõ ra là hạc mái không ăn trái nào cả, mà mình làm giết oan. Bây giờ rất buồn khổ, kêu la thảm thiết, nức nở kêu hạc mái:

- Em ơi! Em đến chốn nào? Em ở đâu?

** Chuyện này tỉ dụ: Có một ít người tham cầu danh lợi không chán, chẳng phân biệt trắng đen, ý chí không bền chắc, hành động nông nổi, bòn chôn, kết quả thường thất bại nặng nề, có khi bị sa vào vòng tội lỗi, sau ăn năn không kịp.

96. Giã mù

Thuở xưa có nhiều công thợ bị vua bắt làm công dịch rất khổ cực, còn đối đãi với bọn họ ngược đãi vô cùng, bọn họ đau khổ không thể chịu được, có người vì thế phải chết oan.

Trong ấy có một người nghĩ ra phương pháp; Giã mù cho khỏi bị công dịch khổ sở của vua, quả nhiên được khỏi, y trở về nhà. Nhưng công thợ khác thay thế, đều muốn móc mắt mình cho mù, để tránh công dịch khổ sở.

Đương khi bọn họ toan móc mắt, trong bọn có người can:

- Này các bạn! Nếu mắt mù không thấy, sẽ làm cho chúng ta đau khổ suốt đời. Chúng ta thiếu gì cách lừa dối vua để tránh khỏi khổ dịch, mà làm chỉ cái công việc nguy hiểm như thế.

** Chuyện này tỉ dụ: Người đời thường thường vì ham chút danh lợi mà tha hồ gian dối láo xược, đến nỗi hủy phạm giới luật thanh tịnh, tạo thành nỗi thống khổ muôn đời.

97. Cướp áo lông dê

Có hai người đi đường, trải qua một cánh đồng mênh mông bát ngát, gặp bọn cường đạo, một người rất lạnh lẽ chạy trốn dưới lùm cây, bọn cường đạo không trông thấy. Còn một người chạy trốn không kịp bèn bị tên cường đạo giật cái áo lông dê đang mặc trong mình. Người bị ăn cướp, vốn có một vài đồng tiền vàng giấu trong bầu áo lông, nên y nói với tên cường đạo:

- Tôi muốn dùng một đồng tiền vàng để đổi lấy cái áo lông ấy lại.

Tên cường đạo hỏi: - Tiền vàng của mày ở đâu?

Người kia liền lấy tiền để trong cổ áo ra đưa cho tên cường đạo xem và nói:

- Tiền này thật là tiền vàng, nếu ông không tin lời tôi nói, thì trong lùm cây kia có một người thợ kim hoàn, ông hãy đến đó hỏi.

Tên cường đạo nghe nói trong bụi cây có người, lập tức lôi người núp trong bụi ra, lột lấy hết quần áo.

** Chuyện này tỉ dụ: Người tu hành làm được chút ít công đức, thường thường không địch nổi với cướp giặc tặc khí phiền não, mà phải tán mất pháp lành và hư hỏng cả công đức thanh tịnh. Điều ấy chẳng những tổn thất lợi ích của chính mình, cũng khiến cho nhiều người lui sụt đạo tâm.

98. Đứa nhỏ bắt rùa

Thuở xưa có một đứa nhỏ chạy chơi trên khoảng đất trống, bắt được một con rùa phi thường, nó muốn giết ngay, nhưng không biết cách nào để giết. Có người bày cho nó rằng:

- Em nên đem thả vào trong nước, nó sẽ bị chết chìm.

Nghe xong, đứa nhỏ tin theo, bèn nắm con rùa bỏ vào trong nước.

Rùa gặp nước tha hồ bơi lội ngao du.

** Chuyện này tỉ dụ: Có người tu trì theo Phật pháp rất thuận thành, nhưng sau đó nghe lời ngoại đạo dụ hoặc, trở lại để cho đời lôi cuốn, chung quy đành hồng mắt căn lành.

Lời cuối quyển

Của nhà biên dịch Pháp Sư Tăng Già Tu Na

Tôi biên dịch bốn kinh này, dùng những điều thí dụ để thuyết minh chánh pháp.

Xem qua dường như không được trang trọng lắm, nhưng ngẫm kỹ tất sẽ nhận thấy chơn lý chứa nơi trong.

Như thuốc hay vị đắng trộn trong đường phèn, ăn vào, vừa ngon miệng vừa làm lành bệnh.

Lại như dùng lá cây gói thuốc A Đà Đà, lấy thuốc giải độc xong, đem lá bỏ.

Chuyện vui như là gói, thật nghĩa chứa trong ấy. Xem ngụ ngôn tìm ý nghĩa, rõ được lý mâu tâm bịnh liền trừ.

Kiểm thảo trọn tập xong ngày 7 tháng 11 Âm Lịch (1958)

Thượng Toạ: Thích Trí Tịnh

HẾT